LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS
APRIL, 1961

INŽ. ANTANAS RUDIS
1961 M. BALANDŽIO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Chicago, Ill.; Vladas Būtėnas, Chicago; Ill.; Vytautas A. Braziulis, Cleveland, Ohio; Jurgis Almis Jūragis; Sydney; Australia; Salomėja Narkėliūnaitė, New York, N. Y.; Vladas Mingėla, Detroit, Mich.; Balys Raugas, Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas, Baltimore, Md.; Edvardas Šulaitis, Chicago, Ill.; Petras W. Urban, Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis, Toronto, Ont., Canada; Vytautas Volertas, Baltimore, Md.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:
JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė. Brooklyn, N. Y. — V. Augustinas; V. Maželis; G. Penikas. Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. Cleveland; Ohio — V. Bacevičius. Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančiauskas. Manchester, N. H. — K. Daugėla. New Haven, Conn. — P. Jasiukonis. Omaha, Nebr. — Rev. L. Musteikis. Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. Washington, D. C. — P. Labanauskas; Photo Alda. Waterbury, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus. CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis. Montreal, P. Q. — L. Stankevičius. Toronto, Ont. — J. Dvilaitis. AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas; E. Karpavičius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
The opinion expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panudoti kitais atvejais.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subsribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Atskiro nr. kaina 65 centai **Single copy 65¢**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

L I E T U V I Ų
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood 29, California • NO 4-2919

BALANDIS, 1961 **APRIL, 1961**
Nr. 4 (113), XII metai **Vol. XII, No. 4 (113)**

TURINYS / CONTENTS

Walter M. Chase, **Vienas likimas — viena kova** 3
Kun. L. Jankus, **Iš Balfo centro** 4
A. Tyruolis, **Trys sonetai motinai** 4
Gyvieji uždaviniai moksle ir gyvenime, Vl. Mingėlos pokalbis su prof. J. Pikūnu 5
JAV LB Kutūros Fondas, pokalbis su KF pirmininku J. Švedu 6
Alb. Valentinas, **Nėra tvirtovės, kurios Rudžiai nepaimtų.** Inž. A. Rudžio 50 m. sukaktis . 7
Anšlavs Eglitis, **Bimitos įsitikinimas,** novelė,vertė B. Mickevičius 8
Olafs Stumbrs, **Iš latvių poezijos,** vertė Emilis Skujennieks 9
Paulius Jurkus, **Aktorius J. Daubėnas New Yorko scenoje.** 10
Mes reikalaujam laisvės, Liet. Studentų S-gos atsišaukimas 11
"Lietuvių Dienų" koncertas-vakaras, J. reportažas, L. Kančausko foto nuotraukos 12
Knygos ir autoriai: Lietuvos istorijos dalykaiantikvarinėj knygelėj. J. Tn. 13
T. B. **Viktoras Vizgirda — tapytojas** 14
Veidai ir vaizdai. Iliustruota kronika iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo 18
Žmonės, dienos ir darbai. Smulkioji kronika ir administracijos pranešimai 20

ENGLISH SECTION

Let the Oppressed Go Free, by William T. Murphy 21
Significance of the Tannenberg Battle, by Dr.C. R. Jurgėla 22
The Language Resources Project Moves Ahead 23
Lithuanian History in Stamps, XXXVI, by A. Bernotas 23
The Painting of Viktoras Vizgirda, by James F.Smith 24
Soviet Inequalities in Occupied Lithuania 24
Lithuanian History in Stamps. Part XXXV. By A. Bernotas 24
Lithuanians Make News 25
Lietuvių Rašytojų Draugija laisvajame pasaulyje 26

MIELI SKAITYTOJAI, PATIKRINKITE, AR NEPAMIRŠOTE ATSIŲSTI PRENUMERATĄ? PADARYKITE TAI TUOJAU, KAD NEREIKTŲ SIŲSTI PARAGINIMO.

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover - Pirmasis

Inž. Antanas Rudis, plačiai pagarsėjęs lietuvių visuomenės veikėjas, šiemet atšventęs 50 metų amžiaus sukaktį
Daugiau žiūr. A. Valentino rašinį 7 psl.

Eng. Anthony Rudis, a well known Lithuanian-American politician and cultural worker, celebrated his 50th birthday recently. Mr. Rudis, who was born in the United States and never seen Lithuania has been active in Lithuanian affairs and various organizations for many years. He resides with his family in Chicago. (For more see article on p. 7).

Back Cover - Paskutinis

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo valandos ansamblis "Rūta", pagarsėjęs New Jersey ir apylinkėse, yra didelį įnašą davęs lietuviškos dainos ir tautinių šokių menui. Sausio 28 d. jis Elizabethe davė koncertą Lietuvos Operos 40 metų sukakčiai paminėti. Balandžio 30 d. ansamblis surengė koncertą New York Webster Hall — "Lietuvos Atsiminimų" radijo valandos 20 metų sukakčiai paminėti.

Nuotraukoje ansamblio dalyviai ir vadovai. Vidury sėdi (iš kairės) Jokubas Stukas Radijo valandos vedėjas, Matulaitienė, taut. šokių instruktorė, Algirdas Kačanauskas, dirigentas.

Lithuanian Memories radio hour's ensemble "Rūta" celebrated their 20th anniversary on January 28th with a concert in Elizabeth, N. J. During the same event the 40th year of the creation of Lithuanian Opera was also commemorated. A second celebration took place on April 30th at the Webster Hall of New York.

Seated in the center is Jack Stukas, sponsor of the Radio Hour and ensemble (right), Mrs. Matulaitis, folk dance instructor and Mr. Algirdas Kačanauskas, choir director.

Vasario 16 d. Chicagoje, Bismark viešbutyje, Lietuvos konsulas dr. Petras Daužvardis surengė Chicagoje esantiems įvairių valstybių konsulams priėmimą, kur dalyvavo Chicagos burmistras R. Daley su žmona ir kelios dešimtys konsulų, pripažįstančių teisėtą Lietuvos atstovą konsulą P. Daužvardį. Tautinę nuotaiką sudarė būrys lietuvaičių, priminėjusių ir bendravusių su svečiais. Nuotraukoje jos matomos to viešbučio priėmimo salėje prie specialiai įrengto lietuviško darželio. Sėdi iš dešinės: poetė Gražina Tulauskaitė, Gradinskienė, Ald. Sidzikauskaitė, D. Verbickaitė, Paukštytė, (paskutinės pavardė nežinoma); stovi iš dešinės: F. Manelienė, Aldona Šimaitienė, konsulo žmona Juzė Daužvardienė ir skautin. Vilkienė.

*Mrs. Daužvardis (standing, with glasses) at the consular reception with Lithuanian national group in Chicago, Feb. 16th. Foto A. Stelmokas

Vienas likimas - viena kova

WALTER M. CHASE, Hartford, Conn.

Niekad Amerikoje, o gal ir Europoje, pabaltiečiai — lietuviai, latviai ir estai — savo tėvynėse ir užsienio kraštuose gyveną neturėjo tiek noro (ir tiek reikalo!) bendradarbiauti, kaip šiais pabaltiečiams tragiškais laikais. Buvo bandyta praeityje Amerikoje ir Europoje siekti pabaltiečių glaudžių santykių, bet pastangos nuėjo veltui. Antrojo pasaulinio karo metais pabaltiečiams pergyvenus bendrą okupacijų, trėmimų, naikinimų, žudymų, persekiojimų tragediją, kil o bendras susiartinimo ir bendros kovos reikalas. Ypač pabaltiečiai, atsidūrę tremtyje ar vėliau persikėlę į kitus kraštus, ėmė galvoti, persiorientuoti; imta siekti glaudesnio santykių palaikymo, kultūrinio ir politinio bendradarbiavimo, derinimo kovos už savo kraštų išlaisvinimą iš maskoliškųjų komunistų vergijos.

Pabaltiečių bendradarbiavimo idėja plinta Bostone, New Yorke ir kitur. Bostonas šiais metais surengė jau penkiolitą pabaltiečių menininkų koncertą. New Yorkas veikia kitoje srityje. Los Angelėse šio žurnalo redakcija surengė trijų pabaltijo tautų koncertą — literatūros vakarą, kuriame šalia dainininkų savo kūrybos skaitė lietuvių ir latvių rašytojai.

Prieš trejus metus Hartfordo LB Apylinkės valdyba iškėlė iniciatyvą pabaltiečiams bendrauti Connecticuto valstybėj. Estai ir latviai šį pasiūlymą sutiko entuziastingai, ir prasidėjo nuoširdus kultūrinis bendradarbiavimas, rengiant bendrus koncertus, paskaitas, balius rašant kartu memorialus ir rezoliucijas politiniais reikalais, rengiant bendras demonstracijas ir tt.

Darbas dar tik pradėtas. Darbo dirva plati. Bendri koncertai, bendros dailės parodos, pasikeitimas literatūros veikalų vertimais, kurie dabar beveik visai nepraktikuojami, ne tik sustiprintų tarpusavio ryšius, bet ir padėtų labiau išplėsti įspūdingesnę tų kraštų kultūros propagandą amerikiečių ir kitų tautų tarpe. Tam mus įpareigoja vienas ir tas pats priešas, bendra geografinė padėtis, bendras likimas.

Balfo vajaus New Yorke užbaigimo proga 1961 sausio 25 d. įvykusio susirinkimo dalyviai. Pirmoje eilėje (iš kairės) matyti pulk. Šlepetys, kun. Dabušis, konsulas Budrys, kun. Valiušaitis, J. Audėnas, žurnalistas Barkauskas; kitose eilėse matyti "Darbininko" red. S. Sužiedėlis, O. Labanauskaitė, kun. L. Jankus, Balfo reikalų vedėjas (III eilėj pirmas), akt. V. Žukauskas...

*Meeting of BALF (Lithuanian Relief Fund of America) members, which marked the end of a fund raising campaign for the organization.

BALFO DIREKTORIŲ SUVAŽIAVIMAS

Gegužės 6 d Balfo Centro patalpose įvyksta direktorių suvažiavimas. Numatoma, kad susirinks direktorių dauguma ir svarstys bendrosios lietuvių šalpos klausimus, kurių svarbiausi šiuo metu yra papildomo JAV maisto gavimas Vokietijoj likusiems tremtiniams bei individuali šalpa Lenkijos lietuviams.

BALFAS AKTYVIAI MINĖS BIRŽELIO ĮVYKIUS

Belfo Centro valdyba nutarė ir šiemet kreiptis į Balfo skyrius, prašydama, kad jie aktyviai dalyvautų ar patys rengtų birželio įvykių minėjimus. Dabar didžioji Balfo lėšų dalis skirama Sibiro tremtiniams remti, tad ir skyriai prašys ir organzuos lėšas tam tikslui birželio minėjimų proga.

VAISTAI LENKIJON IR LIETUVON

Balfo Centre pastebėta, kad kai kurie Lenkijos lietuviai pradėjo siųsti į JAV nevykusius receptus vaistams. Kai kurie receptai tiesiog suklastoti, kiti išrašomi nenormaliai dideliams kiekiams, dar kitų receptų daktaro parašo vietoje dedamas dentistės štampukas (ir šiais metais Balfe gauta tos dentistės nevykusių receptų per 40).

Individualių siuntinukų siuntėjai turėtų gerai apsižiūrėt prieš siųsdami vaistus Lenkijos lietuviams.

Balfas vaistus Lenkijon tebesiunčia kaip ir seniau, tik į Lietuvą beveik neįmanoma vaistų pasiųsti.

Kun. L. Jankus,
Balfo Reikalų vedėjas

A. TYRUOLIS

TRYS SONETAI MOTINAI

I

O motina: graudingu Tavo veidu
Su ašara karti kančia riedėjo:
Į nežinios kelius mane išleidus,
Likai dienoj, kurią tamsa nuliejo.

Tu klaupdavai prie kryžiaus vakaropi,
Kada pavargus saulė jūron krinta,
Ir skyrei mano dieną amžiams globti
Skausminga ašara, maldon įpinta.

Suduždavo ta ašara, kaip dūžta
Į vakarą diena, kančios vien davus;
Klauseis tik, ką palangėj vėjas kužda.

Klauseis tik vakarais ten varpo aido,
Kaip tolumon nubėga tonai sravūs,
Kol angelas išvesti nusileido.

II

Kur ta brangi ranka, kuri man plaukus,
Likimo sutaršytus, meiliai glostė,
Kada diena, sunki ir apsiniaukus,
Skausmingai dengė kaktą vargo kloste?

Po to kely nekartą galvą dėjau
Į uolą kietą, šaltą tartum ledas,
Iškeitęs tyrą meilę pakelėje
Į tolumas, kurios į laisvę vedas.

Dabar tik vienuma ir ten ir šičia,
Kai mus kieta lemties ranka išskyrė,
Kad savo žemės saulės nematyčiau.

Ak, visad meile ir malone gausios,
Pilkąja žemele jau apibirę
Kietai motulės rankos, tos brangiausios.

III

Jaučiau, kaip Tavo maldos nuolat lydi
Mane šitoj ilgoj, ilgoj kelionėj,
Kai liūdnos dienos – paukščiai pasiklydę–
Namo nerado kelio iš šio klonio.

Maldos tyriausios atdūsį giliausią
Tu siųsdavai, kaip skaidriąją palaimą,
Ir rožių ji lapeliais byra gausiai,
Ir lyg už rankos Tavo meilė paima.

Dabar Tu išėjai, pabaigus maldą,
Iš kur jau niekad, niekad nebegrįši,
Tik ir dabar širdy jaučiu kaip alda

Maldos tos paskutinės žodžiai brangūs,
Ir nors lemtis suardė žemės ryšį,
Manom maldom jį sumezga vėl dangūs.

GYVIEJI UŽDAVINIAI

MOKSLE ir GYVENIME

Pokalbio su prof. dr. Justinu Pikūnu mintys

VLADAS MINGĖLA, Detroit, Mich.

Kovo mėn. McGraw-Hill Book Company, Inc. knygų leidykla išleido naują prof. dr. J. Pikūno veikalą (trečią iš eilės) "Psychology of Human Development" — žmogaus vystymosi psichologija. Knyga iliustruota, 360 psl., kietais viršelais, daro malonų įspūdį. Jos turinys apima visus žmogaus gyvenimo tarpsnius nuo pat jo egzistavimo pradžios. Mokslo duomenimis grindžiant, aiškinama asmenybės ugdymo problemos įvairių įtakų aplinkoje — paliečiama dažniau sutinkami nukrypimai ir parodomos jų priežastys.

Paskutiniu metu prof. dr. J. Pikūnas yra gavęs JAV vyriausybės premiją jo naujam projektyvinės psichologijos projektui vystyti. Džiugu, kad atkreiptas dėmesys į dr. Pikūno darbus ir kad taip įvertintas lietuvis.

Psichologijos profesorius dr. J. Pikūnas tėra 41 metų, o jau 10 metų dėsto Detroito univ-te "Asbsociate Professor of Psychology" titulu. Per tą dešimtmetį jis paruošė keletą tyrimo projektų ir dar parašė iš psichologijos srities tris knygas (anglų kalba); be to, jis yra paskelbęs eilę mokslinių straipsnių. Taip pat yra skaitęs salėse ir per radiją paskaitų.

Jo naująją knygą palankiai recenzavo keli amerikniai laikraščiai: Free Press, Detroit News ir kt. Vasario 26 d. Detroit News paskyrė dr. J. Pikūnui trečdalį puslapio — įdėjo jo nuotrauką, paminėjo psichologijos srityje atsiektus laimėjimus ir užsiminė apie valstybinę 2.100 dolerių premiją tyrinėjimų projektui vykdyti.

●

Ta proga kreipiausi į profesorių, bandydamas patiekti keletą klausimų, kurių atsakymais norėjau pasidalinti su Liet. Dienų žurnalo skaitytojais. Dr. Pikūnas maloniai sutiko ir paskyrė LD korespondentui apie tris valandas laiko.

Kalbą pradėjau nuo naujosios knygos:

— Profesoriau, savo naujojoje knygoje iškeliate individualios asmenybės ugdymą, — įdomu būtų žinoti, kodėl šiam aspektui teikiate dominuojančios reikšmės?

— Malonu, kad "Lietuvių Dienų" žurnalas nepagaili vietos tarp kitko ir mokslinių problemų domėjimuisi, jų kėlimui ir aptarimui.

...žmogaus galių išugdymas yra didelis laimėjimas. Dar svarbiau tų dvasinių galių tinkamas panaudojimas savo, visuomenės ir tautos visokeriopam gėriui siekti. Asmenybės sąvoka kaip tik ir yra artimaiusiai, neišskyriamai, susijusi su ugdomomis savybėmis ir jų tinkamu panaudojimu. Nuo sugebėjimo jas tinkamai panaudoti pareina tiek asmens subrendimas, tiek ir žmogaus paskirties supratimas. Sugebėjimas savo dvasines galias valdyti, jas palenkti tinkama linkme, yra didžiausia bręstančio asmens problema. Išugdyti charakterio bruožai ir savybės kitus patraukia ir juos nukreipia ta pačia kryptimi.

— Kaip būtų galima įvertinti arba nustatyti lietuvių mokslininkų indėlį Amerikos mokslų plotmėje? Taip pat ar įmanoma nustatyti tą potencialumą kiekybinių ir kokybiniu atžvilgiu?

— Lietuvių mokslininkų skaičius JAV-se nėra didelis, bet jų įnašas yra ryškus visoje mokslų eilėje. Reikia atsiminti, jog gyvename svečioje šalyje, todėl moksliniai atsiekimai bei šios rūšies l i e t u v i o laimėjimai eina ne asmenų, bet universitetų bei šio krašto korporacijų labui, kuriose formuluojami tyrimų duomenys. Neturim lietuvių tyrimų instituto, koordinuojančio, susumuojančio ir remiančio tokius mokslinius darbus. Gaila, kad kol kas dar neatsiranda iniciatyvos panašią kolegiją ar instituciją suorganizuoti, kurios rėmuose galėtų pasireikšti moksle jau patyrę lietuviai. Jie garsintų savo tautą šioje, vis daugiau įtakos įgyjančioje srityje. Turime prityrusių dėstytojų ir

mokslininkų tyrinėtojų, kurie sudarytų stiprų mokslinį personalą, stiprias katedras, tiek įvairių griežtųjų mokslų šakose, tiek dailiųjų menų humanitarinių mokslų ir filosofijos srityje. Būtų didelė galimybė atsiekti mokslinių laimėjimų.

1952 metais teko kalbėtis Chicagoje su medicinos ir filosofijos daktaru Jonu G. Bylaičiu. Kalbėjome apie įvairių psichinių funkcijų ir nervų sistemos santykius. Dr. J. G. Bylaitis rutuliojo gilią ir išradingą mintį apie išorinės (paviršiaus) smegenų raizginio operacijos galimybes ateityje nauju būdu — protonų spinduliais, tarsi "atominiu peiliu" raižant smegenų audinius. Buvau kiek primiršęs tą pokalbį, bet vėl jį prisiminiau 1959 metais, kai tūlas švedų "atominio peilio" panaudojimą darant smegenų mokslininkas gavo Nobelio premiją už tokio vėžio operaciją.

Galima būtų ir daugiau panašių pavyzdžių pateikti, bet ar pokalbio rėmuose įmanoma? Tik norėjau pasakyti, kad turime tikrai stambių mokslo asmenybių tiek senojoje, tiek jaunojoje kartoje.

— Kokią paramą esate gavę knygas rašydamas ir tyrimus vykdydamas?

— Konstruojant grafoskopinę skalę, rašant "Vaikų psichologijos pagrindus", o taip pat šiais metais paskelbtąją knygą "Žmogaus vystymosi psichologiją" ruošiant, esu gavęs atitinkamo dydžio vienkartines Universiteto Tyrimų Tarybos pinigines stipendijas, kuriomis buvo dėstymo laikas sutrumpintas ir tais pinigais apmokami asistentai.

— Krypstant į mums rūpimas sritis, gal galėtumėte pasakyti, kokiuo keliu turėtume eiti, kad pavyktų išlaikyti savo šeimose — vaikuose negęstančią lietuvybės dvasią ir, be to, kaip galėtume našiau tautiškumą ugdyti bei jį puoselėti, suprantama, — išeivijoje.

— Tautiškumo puoselėjimas bei jo ugdymas yra vienas pagrindinių mūsų tautos uždavinių. Tas pat ir išeivijoje. Mano manymu, pirmoje vietoje yra būtina vyresniųjų teigiami pavyzdžiai; svarbu, kad jie atspindėtų tautinio įsisąmoninimo reiškinius tiek žodžiu, tiek vyresniųjų pavyzdžiais, o ypač gerų ir sektinų pavyzdžių turi duoti tėvai. Šeimos aplinka į besivystančius vaikus, teigiama ar neigiama prasme, giliai veikia. Vaikai ir jaunimas labai daug ką pasisavina iš savo tėvų ir vyresniųjų. Jie aišku, pasisavins ir lietuviškumo bruožus, jei šie bus ryškūs tėvų veiksmuose, jų pavyzdžiuose bei jų dvasios ir proto galių pasireiškimuose.

Lietuvybės bruožų plėtojimui yra būtinas gyvas santykiavimas, bendravimas su kitomis lietuviškomis šeimomis, be to, daug pagelbsti ir veikla lietuviškose organizacijose. Esamomis sąlygomis negalime duoti savo vaikams pradžios ir viduriniojo mokslo lietuvių kalba ir patriotizmą ugdančio išauklėjimo... tai bent šeštadieninės lituanistinės mokyklos įtaka yra būtina lietuvybės išlaikymui. O tėvai turėtų daugiau savo laiko skirti vaikams. Lietuvių spauda, pritaikyta pagal amžių, be abejo, darys didelę įtaką į augančio individo sąmonę. Kaip tik šiuo metu būtų labai naudingas geras vadovėlis tėvams, kur būtų išdėstyti lietuvybės išlaikymo principai ir kitos teigiamos ar neigiamos įtakos Amerikos socialinėje aplinkoje, ir kaip nuo amerikinių įtakų apsisaugoti; tokia knyga prityrusių asmenų parašyta — būtų tvirtas ramstis kovoje už lietuvybę. Reikia taip pat daugiau vaikų literatūros, su spalvotomis nuotraukomis, paveikslais-iliustracijomis — tų knygų graži išviršinė forma ir iliustracijos turėtų juos patraukti, o iš gero konkretaus turinio jie išvystų įdomų ir garbingą mūsų tautos istorinį veidą ir kuris jiems duotų tėvynės meilės pradus. Sakyčiau, reikėtų vaikams ištisos serijos jiems priimtina ir suprantama forma parašytų knygelių.

— Kasdien susiduriate su Amerikos jaunimu ir taip pat su šio krašto mokyklomis, kolegijomis, universitetais. Kaip Jums, Profesoriau, atrodo, ar jos geros, ar tinkamai sutvarkytos, ar jose pavyzdingai auklėjamas jaunimas? Ar daro geros įtakos valdinės mokyklos kovoje su jaunimo nusikaltimais?

— Šis klausimas labai opus ir didelės svarbos. Mokykla auklėja vaikus, o vėliau jaunimą. Mokykla ugdo ir formuoja asmenybę. Sakoma, kokia mokykla, tokia bus ir visuomenė ir tauta. Tiek pradžios, tiek aukštesniųjų mokyklų tinkamumas vaikams ir jaunimui labai nevienodas. Viena nuo kitos daug kuo skiriasi. Trūksta iš aukšto nustatytos auklėjimo programos, auklėjimo bei mokymo sistemos, net ir tame pačiame mieste nevienodo vertingumo mokyklos. Nemaža dalimi viešosios mokyklos geram vaikų auklėjimui — tiek akademiniu, tiek doroviniu požiūriu nėra pakankamoj aukštumoj.

Dažniausiai esti ir jų mokslinis lygis žemas. Užtat tėvai, kuriems vaikų ateitis yra jų gyvenimo prasmės dalimi, turėtų gerai pagalvoti, kuriai mokyklai atiduoti savo vaiką ar vaikus mokyti ir auklėti. Jeigu mane kas klaustų patarimo, pasakyčiau, kad turėtume leisti savo vaikus į parapines ir privačias mokyklas, neatsižvelgiant, kad už mokslą tektų mokėti. Už einamąjį mokslą viešosiose mokyklose nemokama ir duodama kitokių privilegijų, bet neturėtume tuo susižavėti.

Nuo 10 metų amžiaus tėvų įtaka vaikams pradeda mažėti, tuo tarpu mokyklos atmosferos įtaka didėja ir toliau ima dažnai vyrauti. Mokylos su geromis įtakomis, su geru auklėjimu, yra būtinos. Reikia atsiminti, kad net ir geriausiose mokyklose šiek tiek neigiamumų pasitaiko, o viešosiose mokyklose, kur moralė ir charakterio ugdymas yra išstumti, blogosios įtakos dažniausiai yra vyraujančios — neretai blogos įtakos išveda iš kelio ir gerai tėvų auklėjamus vaikus.

Blogų įtakų Amerikos gyvenime yra daug. To pasėkoje nusikalstančiųjų, psichiškai pakrikusių ir dorovinių vertybių pajutimą praradusių jaunuolių skaičius yra ryškus, grasinančiai didelis ir vis dar didėjąs. Jų pataisymas sunkus ir dažnai neįmanomas, kad ir naudojant įvairias modernias priemones. Paprastai pasitaikančios karo ir pokario blogio įtakos padariniai pasitaiso, arba turi tendencijos taisytis, tačiau, daugelio nustebimui, nusikalstamumas Amerikos jaunimo tarpe žymiai pakilęs I pasaulinio karo metu ne tik kad nesumažėjo, bet pastoviai didėja. Tai nauja gąsdinanti problema.

Blogos mokyklos įtakoje tėvai praranda kartais vieną po kito savo vaikus, o kartu praranda ir visos šeimos ramybę ir gerovę. Tai nepakeliamas nuostolis tėvams, visuomenei ir tautai. Nuo pirmo skyriaus iki universiteto diplomo geros įtakos yra būtinos gero charakterio formavimui, iškilių asmenybių bruožams įgyti ir įvairias kūrybines galias išugdyti: o tas viskas tarpsta tik dorovingumu pagrįstame auklėjime.

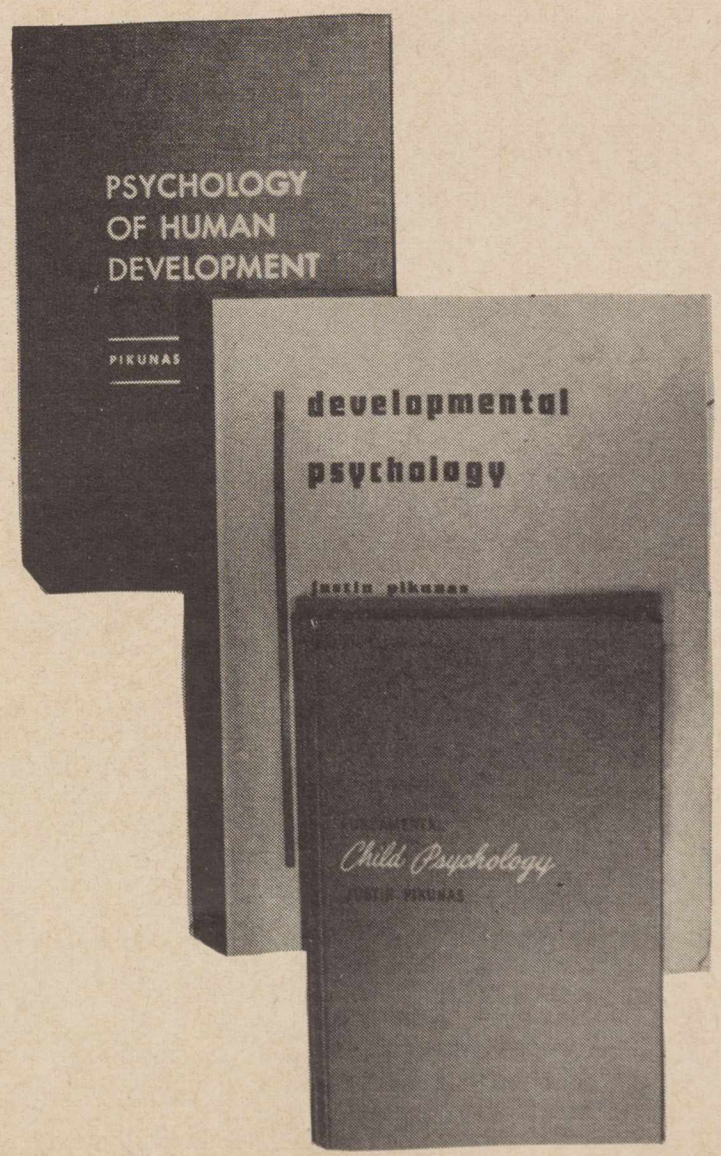

DR. JUSTINAS PIKŪNAS

— Kas būtų, jeigu visose valdinėse Amerikos mokyklose būtų dėstoma religija, ar tai išeitų į naudą? Ar pakiltų čia dorovingumas ir ar sumažėtų nusikalstamumas jaunimo tarpe?

— Jaunuolių nusikalstamumas nėra jų prigimties, bet tėvų, mokyklos ir visuomenės įtakų padarinys. Religiją dėstant, mokyklų įtaka gerėtų, o tas keltų jaunimo dorovę, net kitoms įtakoms pasiliekant tame pačiame lygyje. Deja, protestantų susiskaldymo pasėkos padaro religijos dėstymą viešosiose mokyklose praktiškai neįmanomu.

— Šiuo metu yra siūloma kai kurių naujų priemonių lietuviškajai veiklai stiprinti. Kaip reikėtų į tai žiūrėti?

— Lietuvybei ugdyti, t. y. garantuoti jai ateitį, reikia savos teritorijos ir valstybės. Lietuvybei ugdyti ir tautos laisvei atgauti, šalia jau naudojamų, reikia ieškoti naujų metodų, naujų priemonių. Didžiulės mokslų pažangos panaudojimas saviems uždaviniams siekti būtų gal viena iš naujų krypčių. Norint šių dienų perspektyvoje ką ryškaus atsiekti, reikia gilaus dalykų apsvarstymo ir sujungtų nuoširdžių pastangų. Reikia vienybės. Prof. K. Pakšto "Atsarginės Lietuvos" atkūrimo idėja, PLB ir dr. Razmos Milijono Dolerių Fondo (dabar abu sutarę vieną Lietuvių Fondą), savo gimnazijos, o gal ir kolegijos organizavimas — tai vis didingi užsimojimai. Kai turime savas gimnazijas Vokietijoje ir Italijoje, kodėl to negalima būtų pasiekti čia. Kadangi lietuvių administruojama gimnazija anglų kalba egzistuoja, turėtų būti ištirtos galimybės naudoti lietuvių kalbą kaip pagrindinę. Kolegija šia prasme turėtų dar daugiau laisvės.

Reikia gyvesnio didžiosios pasaulio spaudos ir organizacijų panaudojimo tautos laisvės aspiracijoms - siekimams skleisti. JAV-se esame ne iš mažųjų tiek gabumais, tiek ir skaičiumi, o tačiau amerikinė spauda mus traktuoja kaip vienus pačių mažųjų Jiems primesti kaltę — non licet — matyt, mes patys taip užsirekomenduojame. Bendradarbiaujant su kitais, mums reikia propaguoti istorinę perspektyvą ir dar didesnes negu Pabaltiečių federacijas: Vidurinės Europos tautų, Baltoskandijos ir Europos Federaciją. Turime stoti greta ir lygintis su suomiais, norvegais, danais ir panašiomis tautomis.

Savo kovoje dėl tautos laisvės, kovoje prieš

pasaulinį komunizmą, kuris Lietuvai tą laisvę atėmė, privalome tiksliai nurodyti, kodėl kitiems reikia tą kovą irgi paremti. Vien rezoliucijomis to atsiekti neįmanoma; reikia mumyse išugdyti energingų, sveiko agresingumo, dinamiškų asmenybių, kurios galėtų pasiekti ir Washingtoną, ir Jungtines Tautas, ir Ženevą, ir tas vietas, kur tik galima sudaryti Lietuvos laisvės kovos frontą. Tokių asmenybių mes jau turime ir dabar, tik sudarykime joms tvirtą užnugarį, remkime jų žygius.

Laikas jungtis ir apjungti savuosius. Laikas atrasti ir ugdyti pasiaukojančių naujų vadų kartą, nes tauta be naujos kartos vadų tampa mirštančia karta.

— Vasario 16-tos gimnazija Vokietijoje ir saleziečių gimnazija Italijoje sunkiai verčiasi, pamokos vyksta menkose klasėse, "Vargo Mokyklą" primenančiose, patalpos nepritaikytos moderniai mokyklai. Kuo toliau, tuo labiau jaučiamas aukotojų atšalimas, entuziazmo mažėjimas. Ar būtų būdų tas gimnazijas išgelbėti? Ką turėtume daryti, kad tos gimnazijos gautų pastovią paramą?

— Mano mintis tokia: jų išlaikymas yra lietuviškos veiklos sėkmingumo poreiškis, o taip pat užsienio lietuvių garbės klausimas. Jei ši sėkmė mažės, jų išlaikymas atsidurs krizės padėtyje. Esu betgi įsitikinęs, kad prie to neprieis, kad pakaks geros valios ir darbo šiems lietuvybės postams išsaugoti.

— Sovietų okupuotoje Lietuvoje metai iš metų vyksta jaunimo deportacijos, neva "savanoriškos", į Rusijos gilumą: Aziją ir kt. Išvežtieji dažniausia namo nesugrįžta. Ką turėtume daryti, kad tokį lietuvių tautos mažinimą ar genocidą bent pristabdytume? Gal reikėtų pagalvoti apie kokias efektyvias priemones?

— Reikia stebėtis, kad iki šiol tuo taip opiu ir skaudžiu klausimu beveik nieko nerašoma. Siūliau, kad viena iš pagrindinių lietuvių organizacijų, pasinaudodama ELTOS ir kitais šaltiniais išleistų atskirą brošiūrą sovietų brutalumams ir daugiau negu vandališkiems jaunimo trėmimams atskleisti... Tam reikėtų panaudoti radiją, spaudą, visas galimas priemones. Taip pat būtina, kad kuo greičiau būtų **sudarytas Lietuvos jaunimui galbėti Tarptautinis Komitetas, kuris įtrauktų įžymius asmenis į savo eiles — JAV-bių senatorius, kongresmanus, diplomatus, profesorius, spaudos, radijo, TV žmones ir** pn. Tik iškėlus tą klausimą į tarptautinę plotmę, sudarius antisovietinę opiniją dėl prigimties teisių — šeimos teisių pamynimo ir toks jaunimo naikinimas galbūt ir okupantams nebebūtų naudingas. Tokie veiksmai parodytų, kokią turi laisvę Lietuvos žmonės. Visus tuos Lietuvos okupantų žiaurumus reikėtų perkelti į anglų k. periodinę paudą.

— Gal pasiūlytumėte naujų būdų kovai už Lietuvos laisvę, kovai už lietuvybę suaktyvinti?

— Naujoms tautoms įsijungiant į tarptautinę plotmę, Rytams ir Vakarams užimant naujas šaltojo karo pozicijas ir esminiams sprendimams artėjant, tik pilnai organizuoti, pasiryžę ir tik integruotos veiklos dėka galėsime esminius sprendimus kreipti Lietuvos išlaisvinimo vaga. Net jei kartais savame kelyje — savo tarpe — ir daug kur sukluptume, tarptautiniame forume privalome parodyti vieningą frontą, stiprią kovos dvasią: vieningi darbai ves mus prie laimėjimų.

Lietuvių organizacinis gyvenimas pasuktų šimtmečiu pirmyn, jei Bendruomenė sujungtų visus lietuvius, visą visuomenę, panašiai, kaip to pasiekia valstybė, sujungdama savo gyventojus ir Bažnyčia — tikinčiuosius. Jei PLB gali apjungti asmenis, draugijas ir organizacijas, panašiai VLIKas turėtų apjungti polities partijas ir kitus sąjūdžius, kovojančius už Lietuvos išvadavimą. Pilnai suprantant tautos nelaimės milžinišką apimtį ir komunizmo skleidžiamų nuodų stiprumą ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje, — tokio vieningumo siekti ir pasiekti neturėtų būti persunku. Visi sujungtomis gretomis, nepalaužiamu tikėjimu dėkime sėklas tautos gyvybei atnaujinti. Tik tauta su vieniga valia, su beribiu pasiaukojimu atras savo laisvės kelią. Kas iš mūsų nenorėtų eiti **su tauta?!** Jei tokių vienas kitas rastųsi, jų kelias netolimas ir pasmerktas greitam išnykimui.

JONAS ŠVEDAS

JAV LB KULTŪROS FONDAS

Pokalbis su JAV-bių Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondo pirmininku Jonu Švedu

— Apie JAV LB Kultūros Fondą buvo galvota, rašyta, svajota kaip apie plačios apimties finansinę instituciją, kuri būtų pajėgi ir remtų visus liet. kultūrinius pasireiškimus.. Fondas sukurtas, gyvuoja keleri metai, bet kol kas, atrodo, netvirtai. Kokia iš tiesų dabar Kultūros Fondo padėtis?

— Pagal JAV LB Tarybos priimtąjį statutą, KF tikslas yra globoti lietuvių kultūros vertybes bai remti jų kūrimą (str. 2) ir tarti kultūrines veiklos gaires (str. 15.). Tikslo siekdamas, KF telkia lėšas ir rūpinasi:

a) lituanistikos mokslo, dailiosios literatūros, vadovėlių ir kitokių kultūrinės paskirties leidinių leidimu,

b) kultūrinės veiklos, kultūrinių organizacijų ir atskirų kultūrininkų rėmimu premijomis ir kitokiomis priemonėmis bei būdais,

c) lietuvių kultūros paminklų apsauga (užsieniuose? Red.).

Personaliniu ir organizaciniu požiūriais KF yra pajėgi institucija. Jo centrinės įstaigos — valdyba ir taryba — sudarytos iš iškiliųjų įvairių sričių kultūrininkų, ekonomistų, visuomenininkų. KF valdybą sudaro 9, o tarybą — 34 nariai. Į tarybos narių skaičių įeina ir valdybos nariai. Be to, kiekvienoje LB apygardoje ir apylinkėje turėtų būti KF įgaliotiniai. Jų tikslas būtų lėšų organizavimas, kultūros paminklų apsauga, teikimas siūlymų KF valdybai. Bet, deja, ne visos apygardų ir apylinkių valdybos parinko šiuos įgaliotinius, nors LB centro valdybos pakartotinai buvo raginamos.

Finansiniu požiūriu KF padėtis dar nėra pakankamai pajėgi, kad galėtų paremti visus gyvybinius kultūros reikalus. Tačiau kasmet ta padėtis tvirtėja.

— Iš kur gaunamos lėšos, kas su jomis padaryta ir kas ketinama daryti?

— KF lėšos susidaro iš LB centro valdybos subsidijų, organizacijų bei atskirų asmenų aukų, KF leidinių pardavimo pajamų ir KF valdybos parengimų. Per pirmąją KF valdybos kadenciją (1955—1958) apyvarta siekė apie 8000 dol., o per antrąją (1958—1961) — apyvarta sieks jau apie 18000 dol.

Lėšos buvo naudojamos šiems reikalams:

paskirtos **dvi premijos** — L. Enciklopedijos kolektyvui 1000 dol. ir Rašytojų Draugijai dailiajai literatūrai remti 500 dol.;

išleista knygos — S. Jonynienės vadovėlis "Lietuvos laukai", V-tam skyriui skaitiniai;

V. Biržiškos "Aleksandrynas", I tomas, senųjų liet. rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos;

V. Jakubėno "Liaudies dainos", I sąsiuvinis, balsui su fortepijonu;

leista laikraščiai — Knygų Lentyna, Gimtoji Kalba;

paremta PLB Archyvas — 700 dol., keturi vaikų literatūros leidiniai, Lituanus žurnalas, Čiurlionio Meno Galerija ir eilė smulkesnių kultūros darbų ir reikalų;

..**spausdinama** J. Plačo vadovėlis VIII-tam skyriui "Gintaras".

Numatyta: skirti 1000 dol. literatūros premijai; leisti — A. Šešplaukio vadovėlis "Ten, kur Nemunas banguoja", VI-tam skyriui, elementorius, vadovėliai II, III, IV ir VII skyriams, leisti toliau Gimtąją Kalbą, prof. V. Jakubėno "Liaudies dainų" II ir III sąsiuviniai, paremti Janinos Narūnės pasakos "Snaigių karalaitė" leidimą, scenos veikalų leidimą, PLB Archyvą, Lituanus žurnalą, meno ir kit. kultūriniai pasireiškimai, medžiaga jaunimo veiklai ir kt.

— Kodėl maža girdėti apie K. Fondą periferijose, nekeliama lėšų rinkimo klausimas, nepropaguojama KF idėja ir veikla? Ar nereikėtų didesnės KF propagandos ir populiarinimo ne tik bendruomenės tarpe, bet visuose lietuviuose?

— Šiais reikalais buvo rašoma daug straipsnių dienraščiuose, savaitraščiuose, mėnesiniuose laikraščiuose (Draugas, Dirva, Naujienos, Darbininkas, Tėviškės Žiburiai, Vienybė, Tėvynė, Garsas ir kiti), dėta veiklos aprašymų ir kronikos žinučių, plačiai garsintas KF reikalas LB susirinkimuose ir tt., paskelbtas veiklos planas, KF statutas, atlikti darbai, KF leidiniai ir tt. Bet, žinoma, propagandos ir idėjos populiarinimo niekados nėra perdaug. Kiekvieną spaudos paslaugą KF labai vertina, brangina ir yra labai dėkingas už dėmesį. Malonu pažymėti, kad KF darbai — išleistasis Aleksandrynas, Gimtoji Kalba ir kiti leidiniai gerokai išgarsino KF vardą beveik viso pasaulio mokslo institucijose ir mokslininkų tarpe. Tatai rodo jų padėkos ir pasigėrėjimai mūsų leidiniais. Padėkos ir atsiliepimai bus skelbiami spaudoje.

— Ar Milijoninio bei Geležinio Fondo minčiai kilus ir ėmus realizuotis, Kultūros Fondas beturėtų prasmės išlikti; ar jis veiktų, jei iš to fondo būtų imta skirti atitinkamos sumos kultūros darbams?

— Geležinio ir Milijoninio Fondų iniciatoriams apjungus lėšų sutelkimo reikalą viename fonde, kuris pavadintas Lietuvių Fondu, jis bus kitiems bendriniams fondams ne konkurentas ir ne jų darbų vykdytojas, o bendrojo lietuviško darbo veiksmingas dalyvis. Fondų paskirtys yra skirtingos: pav. Tautos Fondas rūpinasi tautos laisvinimo rėmimo reikalais, Kultūros Fondas — kaip jau anksčiau minėta — lietuvių kultūros vertybių globos ir kūrėjų rėmimo bei kultūrinės veiklos gairių ryškinimo reikalais, o Lietuvių Fondas — atstatysimai nepriklausomai Lietuvai "kraičio" sudarymo reikalais. Tik šio fondo kapitalo procentai bus naudojami bendrosios tautinės veiklos uždaviniams vykdyti. Tuo būdu Lietuvių Fondas, pagal reikalą, kiek padės finansais ir Tautos Fondui ir Kultūros Fondui, bet jo gaunamų nuošimčių iš sutelktojo neliečiamo kapitalo jokiu būdu nepakaks visiems lietuviškiems reikalams tenkinti. Iš karto, dėl Lietuvių Fondo paskirties nepakankamo išryškinimo, KF gali nukentėti. Kad to neatsitiktų, tenka šį reikalą skubiai išryškinti ir plačiai painformuoti visuomenę, kad paramos Kultūros Fondui ne tik nesumažintų, bet dar padidintų, nes gyvybinių reikalų uždavinių vykdymo sustabdymas būtų labai žalingas tautiniam reikalui.

Gal dar kokių pageidavimų turėtumėte pasakyti KF reikalu?

— Aš norėčiau tik padėkoti spaudai ir visiems KF rėmėjams už pozityvų KF uždavinių rėmimą ir malonų bendradarbiavimą. Ypač yra malonios KF sugestijos ir objektyvios jų darbų kritikos, nes jos labai padeda veiklos gairėms planuoti ateičiai ir išvengti galimų klaidų. Be to, dar norėčiau paprašyti visus lietuvius kiek galima daugiau paremti aukomis KF uždavinų vykdymą ir daugiau pirkti KF leidinių Tatai įgalins K. Fondą remti tautinius gyvybinius reikalus.

NĖRA TVIRTOVĖS

kurios Rudžiai nepaimtų...

Inž. Antano Rudžio 50 metų amžiaus sukaktį minint

ALBINAS VALENTINAS, Chicago, Illinois

Neseniai žinomasis mūsų politikas, žymus visuomenės veikėjas ir didelis lietuviškos dvasios puoselėtojas išeivijoje, inž. Antanas Rudis Chicagoje atšventė savo 50 metų amžiaus sukaktį. Sulaukia 50-ties metų šimtai ir tūkstančiai, tai nedidelis nuopelnas, bet šiuo atveju mes sustojame ties žmogum ir jo darbais, o tai yra jau daug ir verta ypatingo dėmesio.

Inž. A. Rudis — plati ir šakota asmenybė: čia gimęs ir užaugęs, stambus pramonininkas, rodos, tik galėjo užsidaryti savo materialiniame pasaulyje ir tesirūpinti tik savo asmeniniais reikalais ir gerove. Bet ne. Šis vyra, it koks drausmingas karys, visada ištikimai ir stropiai budi visame, kas tik lietuviška, saugodamas, kad neužgęstų lietuviško gyvastingumo žiburėlis amerikoniškoje išeivijoje.

Tas vyras, kuris neturėjo laimės niekados matyti savo tėvų gimtosios šalies, myli ją, dainiaus žodžiais sakant, labiau už savo sveikatą. Jam nuostabiai tinka evangelijos žodžiai apie tikinčiuosius, kurie įtikėjo, nors nematė.

☆

Sukaktuvininkas inž. A. Rudis yra pavyzdys energijos, darštumo ir pasiaukojimo. Tad nors truputį pažvelkime, kokiose organizacijose, sambūriuose ar komitetuose jis veikia ar veikė, žinoma, neskaitant savo įmonės vadovavimo. Štai:

Jis yra buvęs Romos Katalikų Federacijos pirmininkas, o dabar jos vice pirmininkas; jis buvo Balfo direktorius; Kolumbo ir Lietuvos Vyčių veikėjas; Lietuvių Romos Katalikų Susivienijimo Amerikoje Centro direktorius; ilgametis pirmininkas Lithuanian Chambers of Commerce of Illinois, daug dirbęs jos atstatymui ir iškėlimui; Alto uolus veikėjas nuo jo įsisteigimo ir pirmininko pavaduotojas.

1956 m. Amerikos Vyskupų Tarybos buvo paskirtas kaip Amerikos Katalikų Vyrų ir ALRK Federacijos atstovas į Pasauliečių Katalikų pasaulinį suvažiavimą Romoje. Tai buvo labai didelė garbė lietuviams ir neabejotinas Rudžio veiklos pripažinimas ir pasitikėjimas iš Amerikos Vyskupų pusės, nes iš kelių tūkstančių siūlytų asmenų tik keliems teko tas paskyrimas.

Inž. A. Rudis dalyvauja ir daugelyje kitų mažesnių organizacijų ir klubų. Daug pinigų jis skyrė lietuviškų mokyklų, vienuolynų ir bažnyčių statyboms. Jis kaip statybos komitetų pirmininkas vadovavo šioms didžiosioms Chicagos lietuvių statyboms: Marijos Aukštesniosios Mokyklos, Šv. Mergelės Gimimo bažnyčios, "Draugo" rūmų ir Tėvų Marijonų vienuolyno, rūpinosi Senelių prieglaudos ir Šv. Kryžiaus ligoninės statybomis.

Gerai pažinęs šios šalies politinį gyvenimą, jis studijavo ir rimtai gilinosi į politinius ir ekonominius mokslus, kas įgalino jį gerai pažinti komplikuotą šios didžiosios šalies gyvenimą. Daugelis didžiųjų organizacijų jį kviečia patarėju ar vadovu. Štai tik kelios amerikinės svarbios institucijos, kurioms jis vadovauja arba kuriose aktyviai veikia: Chicago Association of Commerce and Industry, Chicago Press Club, Illinois Manufacturers Assn., Beverly Improvement Assn., American Museum of Immigration (National Director and Founder), American Red Cross Drive Chairman, Boy and Girl Scout Finance Drive Chairman, Little Company of Mary Hospital, (Member of Advisory Board), City of Chicago Urban Renewal Committee and Legislative Committee, International Trade Conference, Loyola University Citizen Board ir daug kitų ekonominių ir kultūrinių organizacijų.

Paskutinėmis dienomis Chicagos kardinolas Meyer Antaną Rudį paskyrė vadovauti Civil & Social Action Committee of Archdiocesan Council of Catholic Men.

#

Norėdamas "eiti su gyvenimu", Rudis stropiai seka lietuviškąją ir amerikonišką spaudą ir daugybę dar įvairių ekonominių bei politinių biuletenių. Tam irgi reikia nemaža laiko.

Nukelta į 16 p.

Inž. Antanas Rudis, daug pasidarbavęs prie ALTo rūpintos taip vadinamos Kersteno rezoluicijos sudarymo. Jis pasiekė Wasingtoną ir keliavo į Europą padėti rinkti įrodymų. Čia jį matome kartu su kongr. Kerstenu grįžus iš Europos. Iš kairės: inž. Rudis, Miss Kersten, L. Šimutis, ALT pirmininkas, kongr. Kersten, Mrs. Kersten.

*Eng. A. Rudis and Congr. Kersten with his wife and daughter back from their tour to Europe.

Inž. Antano Rudžio šeima. Iš kairės: inž. A. Rudis, Marija Rudienė, sūnus Morkutis, 7 metų Antanas, Jr., 19 metų, duktė Rožytė, 8 metų, duktė Margarita, 15 metų.

..*Mr. and Mrs. Anthony Rudis and family of Chicago.

BIMITOS ĮSITIKINIMAS

ANŠAVS EGLITIS, Pacific Palisades, Calif.

Bimita jau nebeatsiminė, kas ir kada jai buvo sakęs: "Nebijok bombų, bomba nebus tavo galas!" Ar tai buvo kaimynas, užsiimąs astrologija, ar pažįstama ponia, kuri slaptomis būrė, ar koks paprastas gero linkįs juokdarys, tačiau šie žodžiai savotiškai giliai įsmigo į josios sąmonę ir pamažu pavirto į nesugriaunamą įsitikinimą, nelyginant lapas ar žiedas, įkritęs į kalkėtą šaltinį, kai amžinai suakmenėja.

Bimita buvo graži, maža, gyva, dailiai nuaugusi, tarytum dramblio kaulo žaisliukas. Kai ji savuose voverių kailiukuose lengvutė kaip pūkas praeidavo pro jus, belikdavo tik atsidusti: kokia žavi!

Bimita turėjo dorą ir darbštų vyrą, kurio dar laukė šviesi ateitis. Nūn jis buvo karys, bet kaip rezervo ligoninės vedėjui jam jokie pavojai negresė.

Bimitos butas mažas, puošnus, ir patrauklus, kaip ir pati. Ji nuostabiai sugebėjo bet kuriose keturiose sienose įburti namų jaukumą.

Mieste, virš kurio lijo bombos, sugebėjimais nedaug ką gali pradėti, bet Bimita buvo įsitikinusi ir net ypatingai laimngai. Visą ilgąją ir kadaise gražią Ulando gatvę bombų lietus pavertė į nuogąstingą griuvėsių kelią. Šeštaisiais II Pasaulinio karo metais tik vienas kitas atskiras namas dar didžiavosi esąs nepaliestas; viename iš jų visą laiką gyveno Bimita. Kiti berlyniečiai savo turtą buvo išgabenę į priemiesčius ar į Brandenburgo sodybas ir gyveno butuose, tuščiuose, kaip slėptuvėse ar traukinio stoties laukiamuosiuose kambariuose. Bimita gi tvarkė ir puošė savo butą didžiausiu rūpestingumu. Jei tame milijoniniame mieste dar radosi tikrai erdvi ir tinkama gyvenvietė, tai ją turėjo Bmita.

Tikėdama, kad nieko blogo neįvyks, ji visa, kas vertinga, laikė ir saugojo namuose. Net vyro brangiausius aparatus ir instrumentus. Ir vyras tikėjo. Grožis turi nustabią jėgą. Jei tikėjimą skelbtų ne barzdoti, nesiprausę apaštalai, o jaunos ir dailios merginos, pasaulyje seniai nebebūtų nė vieno netikinčio.

Kartą lėktuvų užskridimas užtiko Bimitą kitoje miesto pusėje. Kai vėlai vakare, po ilgo važiavimo ir persėdimų, ji džiugiai artėjo prie namų Ulando gatvėje, buvo girdėti tylus skardenimas, lyg genių kalimas.

Ne bombų sprogimai, bet šie tylūs garsai nukratė šiurpu Bimitą. Ji skubėjo, lyg vėjas. Juo labiau artėjo prie namų, juo skardenimas didėjo. Pagaliau atrodė, lyg šimtai genių buvo nutupę į tamsią gatvę ir kaleno visu smarkumu. Stiklai sutraškėjo po Bimitos batukais, kai ji atidarė paradines duris. Vienu akimirksniu nuskrido viršun laiptų tamsumoj. Butas buvo tvarkoj! Išbėgo į balkoną — ir ten visi langai sveiki. Kaip nuostabu. Visur aplink, dešinėj ir karėj, kaimynai skubiai kalė papkes ir fanerą išbyrėjusių stiklų vietoje, kad nors kiek apsisaugotų nuo žiemos žalčio. Ar Bimitos langus apsaugojo vijokliais apaugęs balkonas, ar kuri kita galia nusuko oro spaudimą, Dievas težino, tačiau visame name tik jos langai išliko sveiki. Bimita susigėdo dėl savo nuogąstavimo, rūpesčio ir sumažėjusio įsitikinimo; ir nuo dabar jos įsitikinimas tapo kietas kaip deimantas.

Sirenoms staugiant, Bimita ėjo slėptuvėn tik dėl noro nepykinti kitų, ypač kiemsargio, kurio įstatymiškai reikėjo klausyti, kai visiems gyventojams įsakydavo slėtis rūsyje. Ten Bimita skaitė knygą ir, griausmams didėjant, kai kiti iš baimės susitraukdavo į kamuolį, ji nuoširdžiai juokdavosi ir ramindavo bailiuosius juokais ir gerais žodžiais. Net vyrai stebėjosi jos drąsa. Bet tai nebuvo drąsa, o tik įsitikinimas.

Vieną dieną, sirenoms kaukiant, bėgimas namo laiptais buvo girdėti ypač garsiai, nes žmonės tempė į rūsį ne tik įprastus pavojaus nešulius, bet visokius rišulius ir ištisus glėbius užsiklojimų ir drabužių. Radijo pranešimu, į sostinę artėjo nepaprastai daug sunkiųjų bombonešių. Bimita ramiai adė kojinės išsileidusias akis, lėtai pasipuošė, pasipudravo, susišukavo plaukus, pasiėmė gražųjį lakinės odos pavojaus rankinuką, kurį nešiodavosi vien dėl jo išvaizdos, ir į rūsį nusileido tik tada, kai zenitinė artilerija jau lojo kaip pasiutus, ir oras virė nuo motorų ūžimo.

Užskridimas tęsėsi nepaprastai ilgai. Nors daugumas bombų atrodė nebuvo skirtos jau sunaikintai Ulando gatvei, nes baugus, duslus dundėjimas girdėjosi ateinąs iš toli, tačiau keli trenksmai sujudino rūsį taip stipriai, kad slėptuvė akimirksniu prirūko kalkių dulkių, lyg malūnas. Rūsys buvo labai stiprus, sustiprintas visa eile papildomų ramsčių; jį sugriauti didelei bombai reikėjo smogti tiesiog įlenkiman, kur fasadas jungėsi su gatve, nes ten rūsį saugojo tik jo paties lubos. Bet toks pataikymas būtų pašėlusi nelaimė.

Nesvarstant tokio atvejo, šįkart ir Bimita išgyveno didelį išgąstį. Gal nevisai išgąstį, bet tik negerą priešišką savijautą. "Kaip puiku bus, galvojo ji, po šio pasibaisėtino užskridimo vėl grįžti į jaukų butą. Saldžiųjų spintelėje dar slėpėsi kelios puikios ir brangios bonkos, išpuoštos, kap Napoleono grenadieriai. Stikliukas gero konjako dabar būtų tikra Dievo dovana." — Dievaži, Bimita nebuvo gėrėja, bet kas nežino, kad konjakas yra geriausias vaistas nuo visokių negalavimų, o ypač nuo baimės? Ir tada — ji įjungs elektrinį židinį, nusiaus batukus ir įsivynios kiliman...

Lauke visai nurimo. Rūsyje esantieji pradėjo atsigauti. Įstrapalinėjo kiemsargis, pilkas kaip siena ir pasienio laikydamasis šnabždėjo: — Ramybės! Ramybės!

—Ramybės! Ramybės! — šaukė moterys išplėstom akim, nusitvėrusios savo rankinukus, bet nejudėdamos iš vietos. Pagaliau būrys subangavo ir vis dar šaukdamas ir save drąsindamas "Ramybės! Ramybės!" pasileido prie išėjimo.

Įprastai šešėliuotas kiemas dabar švitėjo šviesa. Iš pusės namo, prie gatvės, beliko tik griuvėsiai, atidarydami plačiai vartus saulei ir platų žvilgsnį į gatvę ir aplinkinius namus. Viena laiptų siena buvo lyg peiliu nuskelta. Laiptai, kaip milžiniška, pertempta armonika laisvai kabojo virš bedugnės. Viskas, kas buvo kairėj pusėj — gulėjo griuvėsiuose: bet visi šeši aukštai dešinėj, kur buvo ir Bimitos butas, stovėjo kaip stovėję, tik išbirę langai juodavo kaip iš išgąsčio išplėstos akys.

Gatvėje, prie išėjimo kieman, šmėkšojo milžiniškas krateris, jau suskubęs priplūsti vandens. Jei bomba būtų nukritusi kelius metrus arčiau, slėptuvės arka būtų suaižyta kaip kiaušinio kevalas. Apatinis aukštas išrodė visai varganas. Vitrinos buvo įtrenktos krautuvių vidun; ten visi įrengimai, prekės ir sienų tinkas, sumalti kartu ir išpūsti per užpakalines duris kieman ir virtę į smulkių grumstų kaugę.

Žmonės stovėjo kaip apstulbę. Nors rūsys braškėjo ir tratėjo, bet nė vienas nė nesapnavo, kad namas suirs virš galvų ir mirtis pažiūrės į akis.

Staiga tie, kurie gyveno nesugriautoj namo daly, lyg davus signalą, šoko gelbėti, ką dar buvo galima išgelbėti, ir skubiai, kaip katinai skriejo ore kabančia laiptų armonika.

Bimita buvo visai pasimetusi ir tarsi nieko nebesuprato. Jai rodėsi, kad šis namas, kiemas, žmonės visai svetimi, kad jinai jų visai nėra mačiusi. Gerą vanlandėlę ji sovėjo ir stebėjo, kaip nešė turtą iš sugriautų butų, kalkėtą, sudaužytą, sudraskytą. Bimita iš pasibaisėjimo užmerkė akis.

Ar ir jos jaukusis butas bus sunaikintas taip pat baisiai? Tai atrodė taip neįtikėtina. Dar tik prieš valandą ji sėdėjo jame ir gėrėjosi jo ramybe ir jaukumu.

Pamažėl ir nedrąsiai Bimita artėjo prie laiptų. Lipimas orine spirale atrodė be galo pavojingas. Pamėgtieji, gėlėmis papuošti langai buvo dingę. Turėklai vietomis nutraukti ir einant nebuvo už ko laikytis ir apsisaugoti nuo bedugnės. Bet ji susitvardė. Butas buvo pačiame paskutiniame aukšte, ir kaip nelaimei nė vieno iš jo gyventojų nebuvo namie;išklydę kas sau, jie nė nesapnavo, kokia nemaloni staigmena jų laukia. Abu paskutiniai aukštai buvo tušti ir tylūs. Bimitai reikėjo sukaupti visą drąsą, kad įliptų į šią vienumą.

Plačiom akim sužiuro į butų suskaldytas duris ir sunaikinimus viduj. Visi aukštai, visi įėjimai atrodė vienodai, visi butai buvo vienodai kalkėti ir stikluoti.. Valandėlę atrodė, kad nebegalės savojo surasti. Bet vienas iš skambučio žiedų pasirodė lyg pažįstamas. Nedrąsiai palietė jį. Apačioj turėjo būti misingio plokštelė su pavarde. Pirštinėta ranka nuvalė dulkes: sumirgėjo blizgąs metalas: Dr. B., stovėjo įgraviruota dailiomis raidėmis. Tai buvo jos butas. Akys pasruvo ašaromis.

Per prieškambarį buvo matyti kiti kambariai. Kokia baisi maišatis! Salione išvirtęs didelis koklinis pečius. Baldai nutrenkti kampan. Ten gulėjo tviskančius vidurius išvertęs jos gražusis Bluetnerio fortepionas, toliau kilimas, apverstas aukštyn ir sudraskytas... tapybų rėmų paauksuoti gabalai... ji žvelgė į sulaužytus daiktus, kaip į nukankintas, sužalotas gyvas būtybes, kaip į mirusius mielus draugus. Pasijuto pamesta, be galo viena, kaip našlaitė. Širdį suspaudė, ji nesuprato, ar gailėtis savęs, ar gražiųjų daiktų.

Norėjo įeiti butan, bet ant slenksčio gulėjo didelė kalkių krūva. Žvilgterėjo į batukus, žibančius ir smailius. Gaila buvo juos subraižyti į griuvėsius, dabar jie liki paskutinė pora. Ir iš tiesų nebuvo ko skubėti. Sužalotais daiktais galima bus pasirūpinti ir vėliau. Ji paskambins brolėnui ir svainiui, jie padės. Paieškos nešėjo arba ratukų. Nebuvo reikšmės sukrauti turtą kieme, kaip darė apatinio aukšto gyventojai. Pradėjo lynoti smulkus žiemos lietus, aplipindamas viską šleikščia kalkių tešla.

"Bomba nebus tavo galas!" — šnabždėjo Bimita, karčiai šypsodamosi. — Kokios kvailystės! Bet — iš tiesų aiškiaregis gi nieko nebuvo pasakęs apie jos butą. Aiškus dalykas — jai nereikėjo eiti slėptuvėn. Tada viskas būtų išlikę nepaliesta. Ji prikando lūpą ir būtų sutikusi sau suteikti skausmo už pranašystės išsiaiškinimo nepaisymą. Staiga žemai pasigirdo griežtas ir skardus balsas: "Griuvėsiuose guli nesprogusi bomba! Gali sprogti nustatytu laiku. Visiems palikti pavojingą rajoną!

Policininkai tvarkėsi kieme, šalindami visus. Bimita paklusniai nuskubėjo žemyn ir išėjo gatvėn. Bet nė vienas iš turto gelbėtojų jos nesekė. Jie ginčijosi su policininkais ir skubėjo atgal į butus.

Bimita nežinioj gaišo namo prieky. Nesprogusi bomba ją gązdino, bet kartu jautėsi ir abejingumas. Taip, tenai asfalto grumstuose įsikasusi, gulėjo nesprogusi pabaisa, lyg koks žvėris plačia nugara. Bet Bimita vėl kruptelėjo. Jo nugara kiekvieną akimirką galėjo išlėkti į orą ir tada iš jos buto neliks nė

☆

ANŠLAVS EGLITIS, latvių rašytojas, gimė Rygoje 1906 metais, vadinas yra mūsų Vaičiulaičio, Andriušio amžiaus.

Egličio tėvas buvo irgi gerai žinomas rašytojas, į latvių literatūrą įvedęs modernių idėjų. Anšlavs Eglitis gyveno daugiausia Rygoje ir kurį laiką Šveicarijoje.

1935 m. baigęs Latvių Dailiųjų Menų Akademiją, keleris metus dirbo profesniu dailininku, portretistu, kritiku ir mokytoju. Pirmininkaudamas jaunųjų dailininkų draugijai, suorganizavo daug meno parodų, iš kurių vieną Kaune. Po to jis perėjo į literatūrą.Bendradarbiavo daugelyje laikraščių. Nemažai keliavo po Europą.

Nuo 1944 m. Eglitis gyveno Berlyne, o nuo 1950 m. įsikūrė JAV-se.

Anšlavs Eglitis yra išleidęs du poezijos rikinius, suredagavo (kartu su prof. Mattwes) anglų poezijos antologiją latviškai, parašė ir išleido 10 romanų, 10 novelių rinkinių (apie 100 novelių ir apsakymų), 7 scenos veikalus, daug straipsnių meno klausimais. Už kūrybą du kartu laimėjo Latvių Kultūros Fondo premijas. Vienas jo romanas išverstas angliškai, vienas — estiškai. Jo vertimų yra atspaudęs 1960 m. The Texas Quarterly.

(Daugiau apie E. kūrybą žiūr. LD 1956 lapkr. nr. 8 psl.).

* * *

OLAFS STUMBRS, latvių jaunosios kartos poetas, gimė 1931 m. Rygoje, Latvijoje. Į Vokietiją išvyko 1944 m., o į Ameriką — 1950 m Gyvena Los Angeles mieste.

Eiles rašyti pradėjo labai jaunas, dar lankydamas gimnaziją Vokietijoje. Bet į didžiąją latvių spaudą įstojo tik 1950 metais ir nuo to laiko jo poeziją spausdina Neiemita Taka, Raksti, Laikmets, Jauna Gaita, Laiks ir kt.

Pirma eilėraščių knyga, vardu "Etides, išspausdinta 1960 Chicagoje. Tais pat metais ji susilaukė antros laidos. Autoriui suteikta $500 poetės Zinaidos Lazdos Fondo premija, skiriama jauniems autoriams, kurių kūryba paremta estetiškais, etiškais ir tautiškais siekimais.

O. Stumbrio poezija yra giliai latviška, bet kartu kelia ir visažmoniškuosius žemės, žmogaus, laisvės ir kūrybos idealus.

OLAFS STUMBRS

IŠ LATVIŲ POEZIJOS

TREMTIES TRYLIKTIEJI METAI

I

Po palmėm vakaras švelnus,
šilta ir prieblanda tarpe namų,
O paprastame mambo
Kiekvienas gali sau išgrot visas mano svajones ir bėdas.

Saulėleidžio spinduliuose
Aukštai virš stogų ir svajonių
Lėktuvas zirzia:
Tai pragaišties žvilgąs vabzdys,
Kurs išnešioja pasauliui modernųjį marą.
Ir staiga iš keršto laimingam bukumui aš žinau:
Tada, kai štabuose sudegs planai, žemėlapiai,
Kai latvio pelenai susimaišys su Nubijos juoduko dulkė- / mis,
Tada tai pagaliau ir prasidės didžioji taikos gadynė tarp / tautų.

Tuo tarpu lieka tik viltis.

Po palmėm vakaras švelnus,
šilta ir prieblanda tarpe namų —
Bet štai kodėl šiąnakt
Čia žėri šaltasai šiaurės mėnulis?

II

Metų metais
Tolimi senkapiai, kuriuos branginam,
Labiau ir vis labiau apželia samanomis.

Metų metais
Tamsiuose požemiuose
Tuščiose kaukolėse
Rudija kulkos,
Bet kumščiais sugniaužtų delnų
Jau nebėra.

Tie, kurie akių įdubimuose nešioja žemę,
Tie, kuriems beržų šaknys kaip balzgani vainikai supa / galvas,
Tie jau nebegirdi, jau nebeprisimena —
Žagrės tėvas laisvė raudonas upelis nulisūsti.
Kas gi žodžiai?
Narsumas didvyriškumas atpildas neapykanta,
O, gyvieji!

III

"Ko ieškai, keleivi,
Sujaudintu alsavimu?"
Latvių tautos...

Aš į visas dangaus puses šiąnakt galėčiau šaukti,
Ir iš visų pusių man atsilieptų latviški garsai.
Tėvynė mano dar niekuomet nebuvo tokia plati,
Dar niekuomet taip žiauriai aš nesu neapkentęs gady- / nės šios.
Tauta yra visur, bet žemė, ta žemė tik viena.

IV

Po metų, po ilgųjų metų
Jau vienas mūsų žilas ir bejėgis,
Tyliai žmogelis švebeldžiuos supamojoje kėdėje:
Vaikeliai, vežkite mane dabar namo.

Bus po palmėm vakaras švelnus,
šilta ir prieblanda tarpe namų.
O tie, kuriems jos kalbės,
Tą vakarą svečiuosis pas draugus,
Ir tie, kuriems kalbės jos,
Jau latviškų nebesupras garsų.
Bet tie, anie antrieji, kurie pajėgtų dar suprast,
Kuriuos mes menam kartais,
Tą vakarą gulės kiekvienas sau:
Vienas su rudyjančia kulka kurčioj galvoj,
Kitas naktigonėje, upės lankoje, drauge
Su vaikaičiu prižiūrinčiu arklius.

VENGRIJOS SUKILĖLIAMS

Įkyrusis skausme, kurs braižai žemėlapiuos valstybes,
Kurs gyvybių tūkstančius iš gyvenimo reikalauji ir / gauni,
Įkyrusis skausme, palaiminki jų vėliavą!

Ausį prie žemės priglaudęs, klausau pagarbiai,
Ten anoj pusėj varva kraujo lašai,
Bet nuo tolimo garso dreba amžino barbaro sostas.

Miela žeme, tu virsti šventa šitomis dienomis,
Kraujo šviesa ilgai dar žibės gadynės nakt(.

Kas esu?
Kas esu, jei šiandien išdrįstu aš garbint juos?
Vienas gyvybės lašas sveria daugiau,
Nei tūkstančiai skambančių žodžių.
To dėlei už juos, už tikruosius kreipiuos Teisme Pas- /kutiniam:
Atleiskite, broliai!

Iš latvių kalbos išvertė EMILIS SKUJENIEKS

skiedros. Reikėjo vistik ką nors gelbėti. Reikėjo skubėti. Bimitą trukdė dailus pavojaus rankinukas. Jo juodoj blizgančioj odoj dar nebuvo mažiausio įbrėžimo... Ji labai saugojo savo daiktus. Jie jai patikdavo tik tol, kol atrodė nauji. Galbūt, ir dabar josios veiklumą varžė nesuprantamas sustingimas. Vargani daikteliai buvo taip negailestingai sužaloti. Rankinukas vargino ranką. Kur jį padėti? Tik jau ne kieme, pilname svetimų daiktų ir žmonių. Maišaty galėjo dingti paskutinis, kas dar išliko tyras ir dailus. Kai kurie drabužiai. Baltiniai. Kelios pamėgtos knygos. Foto albumas.

Bimita įnešė kelionės rankinuką artimiausion kepyklon ir paprašė jį pasaugoti. Bet apsižiūrėjus, kepykla atrodė per arti prie nesprogusios bombos. Nebuvo galima žaisti likusiu turtu. Bimita nunešė rankinuką už kelių skersgatvių į pažįstamą pieno krautuvėlę.

Dabar buvo galima pagalvoti, ką toliau daryti. Telefonas neveikė, padėjėjų nepavyko prisišaukti. Bimita žingsniavo atgal prie griuvėsių, galvodama, ką pradėti. Kaip čia krapštytis po griuvėsius geriausiom ir vienintelėm antilopės odos pirštinaitėm? Kaip paimti ir nešti nešvarius daktus, neišsitepant kailinukų?

Ji pamažu įsimaišė būrin, kuris nežiūrint perspėjimų, vis dar lūkuriavo namo priekyje. Ji galvojo ir galvojo. Galva svaigo, lyg pilna miglos. Viskas rodėsi vyko lyg kvailame sapne. Kiekvieną akimirksnį ji laukė, ar neatsibus ant savo gerojo kilimo, kur ką tik adydama kojinę, užsnūdo. Mintys kriko, nė vienos negalėjo užbaigti iki galo, protas gvildeno visokius niekus. Valandėlę įsitikino, jog ji stebi, kokie nuostabūs, lyg plėmuotos gyvatės, sulankstyti ir sudraskyti vandens nubėgimo vamzdžiai; sugriautuose namuose įsispraudę sienojai ir lentos atrodė lyg milžiniškas ašarų latakas.

Kaipgi, žiūrėk, toliau matyti žiaunos, akys, nosis, per kurią griuvėsių pabaisa, lyg banginis, pučia orą.

Pabaiga 16 psl.

J. Daubėnas Nojaus (Noah) vaidmeny Cliford Odets veikale "The Flowering Peach", Curt Conway Theatre studio Production.
J. Daubėnas as Noah in the production "The Flowering Peach".

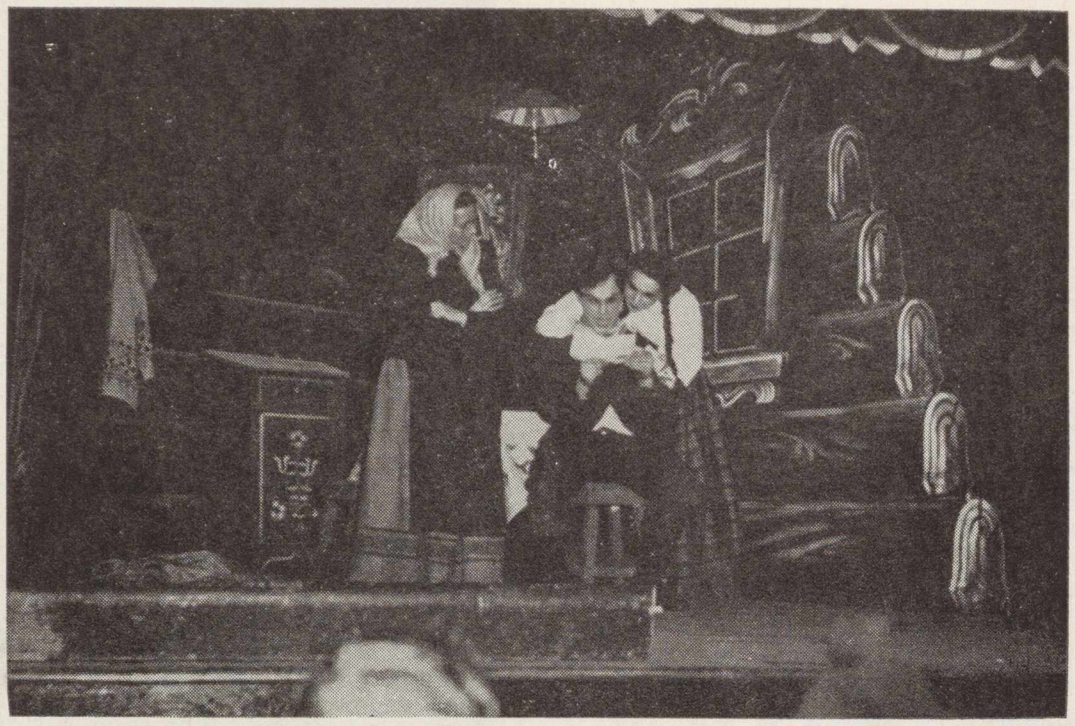

J. Daubėnas vaidina jurgį veikale "Aušros sūnūs", kurį 1951 m. Worcesterio liet. meno mėgėjų ratelis. Rež. H. Kačinskas, dekoracijos V. Andriušio.
*J. Daubėnas playing the part of Jurgis in Lith. drama "Aušros sūnūs".

AKTORIUS JUOZAS DAUBĖNAS
New Yorko scenoje

New Yorke su malonumu tenka stebėti aktorių Juozą Daubėną: metai iš metų jis vis labiau reiškiasi. Praeitų metų rudenį jis vaidino net dviejuose veikaluose, du kartu pasirodė televizijoje — U. S. Steel Hour ir Armstrong Circle Theatre. Be to, nuo praeitų metų vasaros dėsto N. Y. dramos akademijoje.

*

☆

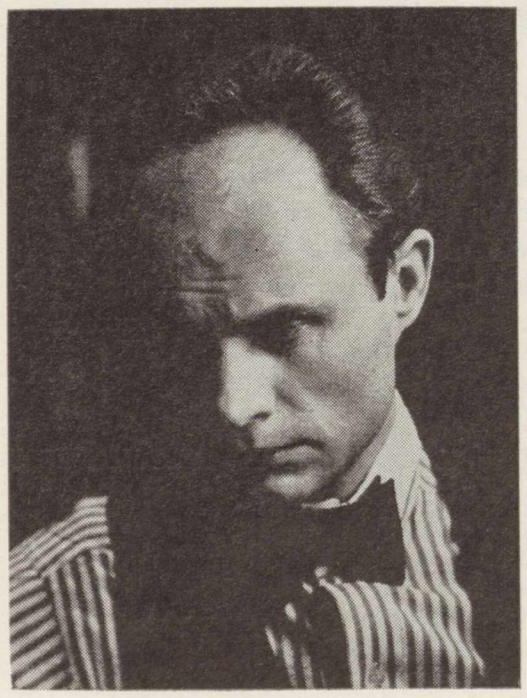

Juozas Daubėnas dar jaunas vyras, sakytume, tos mūsų jaunimo "generacijos", kuri susižavėjusi amerikietiškais "bitnikais," nieko neveikia, stengiasi anuos pamėgdžioti ir laiko save nepripažintais, nesuprastais arba "neornamentuotais" genijais. J. Daubėnas ne toks. Jis, ryškių gabumų dėka prasimušęs į New Yorko sceną, mielai bendrauja ir bendradarbiauja su lietuviais, čia jausdamasis tikrai kaip su savais.

*

Gimnaziją J. Daubėnas baigė Vokietijoje. Atvykęs Amerikon, apsigyveno Worcester, Mass., kur savo laiku Henrikas Kačinskas, subūręs trupę mėgėjų, statė "Aušros sūnus". Ten jam teko vaidinti, arčiau pažino aktorių Kačinską ir daugiau susidomėjo teatro menu. Šis darbas jam buvo didelis paskatinimas atsidėti vaidybos menui.

Atėjo karo tarnybos metas. Bet ir čia jis rado progą eiti užsibrėžtu keliu: dirbo armijos teatre. Grįžęs iš kariuomenės, New Yorke stojo

Juozas Daubėnas kiniečio Young-Kong vaidmenyje "Lute Song" veikale, New York City Center teatre.
*Actor J. Daubėnas as Young-Kong in "Lute Song", New Yourk City Center Theatre.
Foto V. Maželis

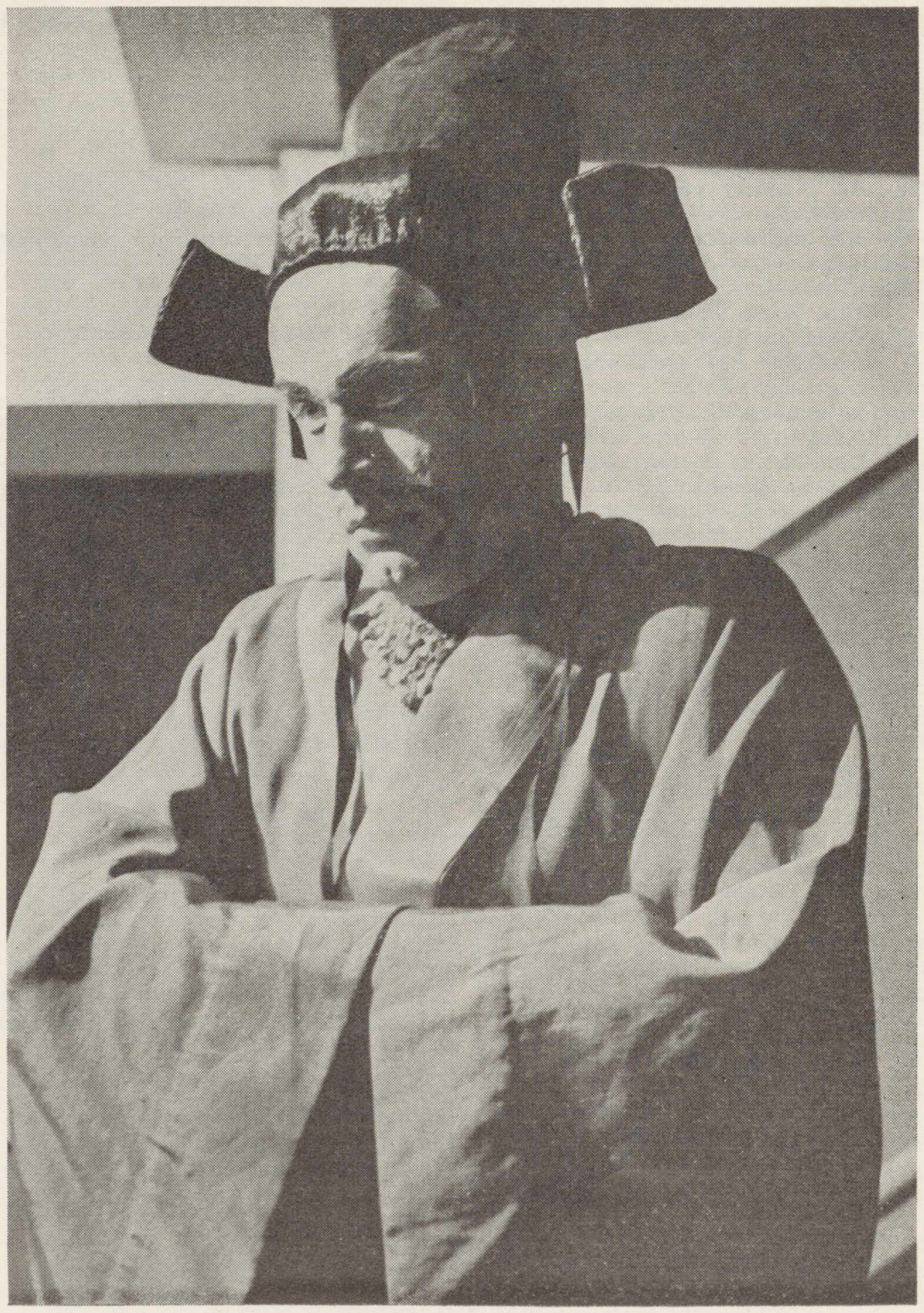

Mes reikalaujam laisvės

žmogaus, bendruomenių ir tautų troškimas gyventi laisviems istorijoje yra lydimas nuolatine kova prieš priespaudą. XX amžius irgi bus atžymėtas laisvės kova prieš vergiją, bet jis irgi išryškės kaip milžiniško prisikėlimo laikotarpis, naujoms tautoms pradėjus savarankišką gyvenimą Afrikos kontinente. Esame liudininkais, kai kolonializmas užleidžia vietą savarankiškumui. Jungtinėse Tautose 1960 nuskambėjo garsus šūkis: "Laisvė visoms kolonializmo jungą nešančioms tautoms!" Sovietų Sąjunga buvo viena iš pirmųjų viešai pasisakiusių už šį obalsį, nors Sovietų Sąjunga yra pati kolonialinė valstybė, primetusi priespaudą Lietuvai, Latvijai ir Estijai.

Lietuvių Studentų Sąjunga JAVse besąlyginiai pasisakydama už laisvės suteikimą visoms tautoms, viešai reikalauja iš Sovietų Sąjungos vyriausybės pripažinti Jungtinėse Tautose deklaruotą antikolonialinį principą Lietuvai, Latvijai ir Estijai, leidžant joms apspręsti savo valstybinę santvarką.

Lietuvių Studentų Sąjunga JAVse atkreipdama laisvojo pasaulio dėmesį į sovietinį kolonializmą Baltijos valstybėse, kur šioms tautoms atimta teisė savarankiškai tvarkytis, primena, kad Sovietų Sąjungos pasisakymas Jungtinėse Tautose prieš kolonializmą bus tik propagandinis pareiškimas, iki Sovietų Sąjunga neatssakys kolonializmo Baltijos valstybėse ir iš ten nepasitrauks.

Lietuvių Studentų Sąjunga JAVse 1961 metus skelbia antikolonialinės kovos metais prieš sovietų koloniliazmą ir kviečia visas lietuvių akademines ir ideologines jaunimo organizacijas aktyviai įsijungti laisvės judėjiman. Jungtinėmis jėgomis atkreipkime pasaulio studentijos dėmesį į Lietuvos, Latvijos ir Estijos pavergmą ir reikalaukime, kad sovietai laikytųsi skelbiamo laisvės principo: laisvė visoms kolonializmo jungą nešančioms tautoms.

LIET. STUD. SĄJUNGA JAV CENTRO VALDYBA

1961 balandžio 15 d.

J. Daubėnas Busario vaidmeny (kairėj) Jean Giraudoux veikale "Tiger at Gates", 1958 m., Hunter College, N. Y. C.

*J. Daubėnas as Busaris (left) in a play by Giraudoux at Hunter College New York City.

J. Daubėnas tėvo vaidmeny Phillip Barry veikale "Mary Rose", Off Broadway teatre, N. Y., 1957 metais.

*J. Daubėnas as father from the play "Mary Rose".

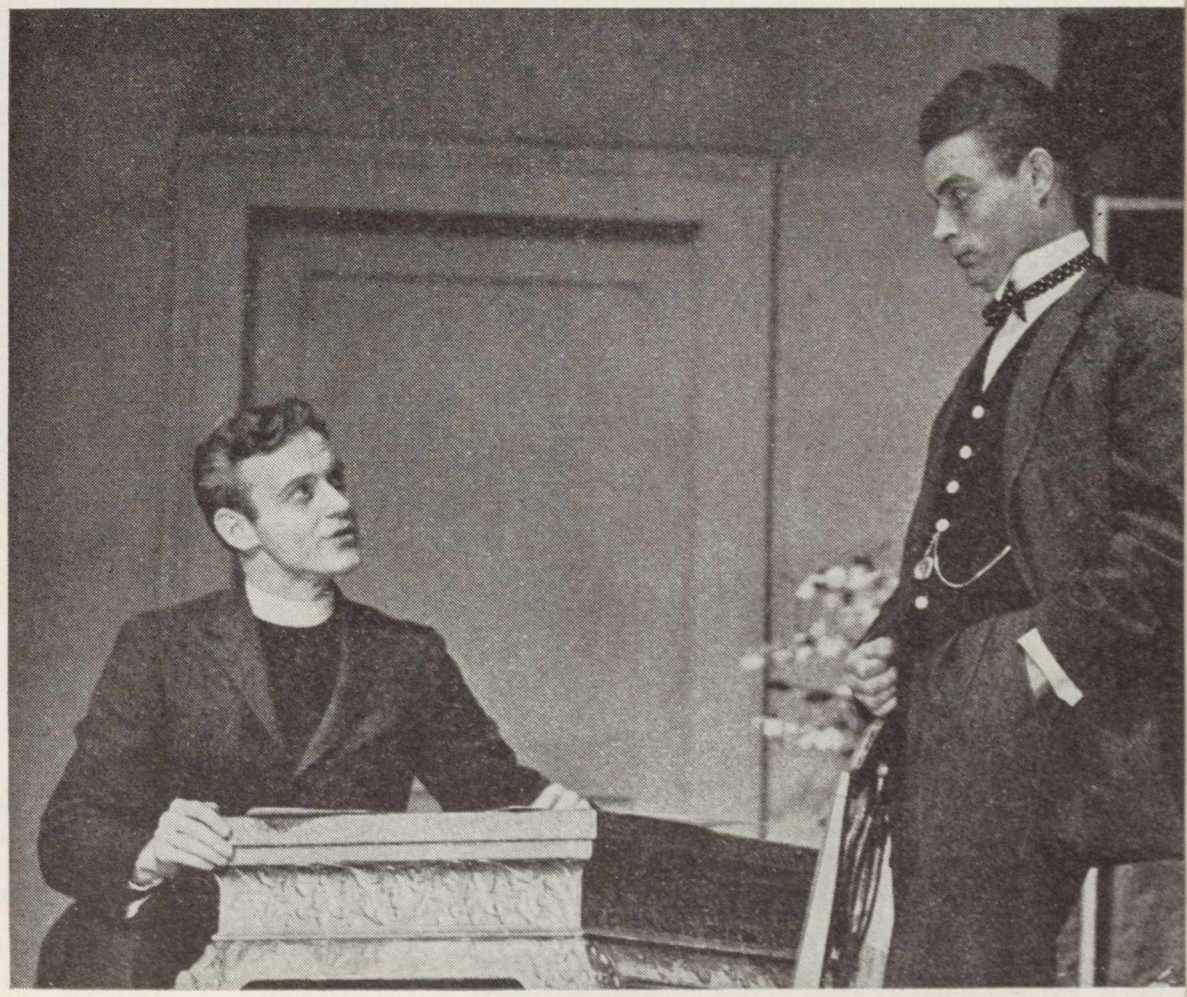

Lietuviškai visuomenei New Yorke ne kartą J. Daubėnas pasirodė su dailiuoju skaitymu, dalyvavo J. stuko organizuotoje televizijos programoje kaip pasakotojas. Daugiau įsitraukti į lietuviškus pastatymus trukdė vakarinis darbas, bet ateityje aktorius J. Daubėnas turi didelių norų ir vilčių daugiau padirbėti su lietuviais aktoriais. (P. J.)

TEATRAI IR VEIKALAI, KURIUOSE J. DAUBĖNAS VAIDINO:

OFF-BROADWAY

The Failures — Fourth St. Theatre, David Ross.
The Flowering Peach — Clifford Ddetts Showcase.
Tiger at the Gates — Giraudoux at Hunter College.

VASAROS SEZONE

Du sezonus veikale Startlight, — Pawling, N. Y.
Anastazia, The Mousetrap, The Great Sebastians, Solid Gold Cadilac ir kt.
Sanmson and Delilah — Jacob Ben-Ami Arena Playhouse, Atlanta, Ga.

TV

I Spy serijos.
U. S. Steel Hour.
Armstrong Circle Theatre.
New York Confidential.
Ir eilėje kitų.

į The American Academy of Dramatic Arts. Studijos sekėsi gerai. Baigęs tuojau pradėjo vaidinti su amerikiečių artistais. Dalyvavo daugelyje vaidinimų, atlikdamas mažesnes ir didesnes roles. Vasarom dažnai vaidino Pawling, N. Y., vasaros teatre, rudenį ir žiemą — New Yorke. Priėjo prie žymesnių vaidmenų., kaip "Lute Song", vaizdavęs kinietį Youen-Kong, Jean Girodoux "Tiger at the Gates" veikale — Busarį, Cliford Odets "The Flowering Peach" veikale — Nojaus vaidmenį, Phillip Barry "Mary Rose" veikale — vaidinęs tėvą ir kt. Kritikai jį pastebėjo ir įvertino teigiamai.

Stefanida Jansons, latvių dainininkė, LD žurnalo koncertinėje programoje; akompanuoja Velta Barviks.
*Stefanida Jansons, Latvian singer at the LD concert.

Lietuvių Dienų žurnalo koncerto-vakaro, bal. 9 d. Los Angelėse, programos dalyviai ir rengėjai. I eil. iš k.: A. Eglitis, latvių rašytojas, S. Jansons, latvių solistė, J. Švaistas, Alice Dotts, Lehta Malmsten, estų solistė, Velta Barviks, latvių pianistė; II eilėj: Brazdžionis, LD redaktorius, Alė Rūta, A. Mironas, skaitęs O Stumbrio poeziją, D. Polikaitienė, LD red., pranešėja, R. Dabšys, liet. solistas, J. Tininis, vakaro tvarkytojas, LD red., komp. B. Budriūnas, V. Gilys, skaitęs A. Egličio novelę. Visos vakaro foto L. Kančausko
*Sponsors and participants of the Lithuanian Days concert, April 9, Los Angeles, Calif.

"LIETUVIŲ DIENŲ" KONCERTAS - VAKARAS

Šių metų Lietuvių Dienų žurnalo koncertas-vakaras praėjo trijų Pabaltijo tautų menininkų ženkle Programoje

Nukelta į 13 psl.

Dalilė Polikaitienė LD anglų k. redaktorė, pranešinėja programą.
*Mrs. Dalilė Polikaitis announces grogram.

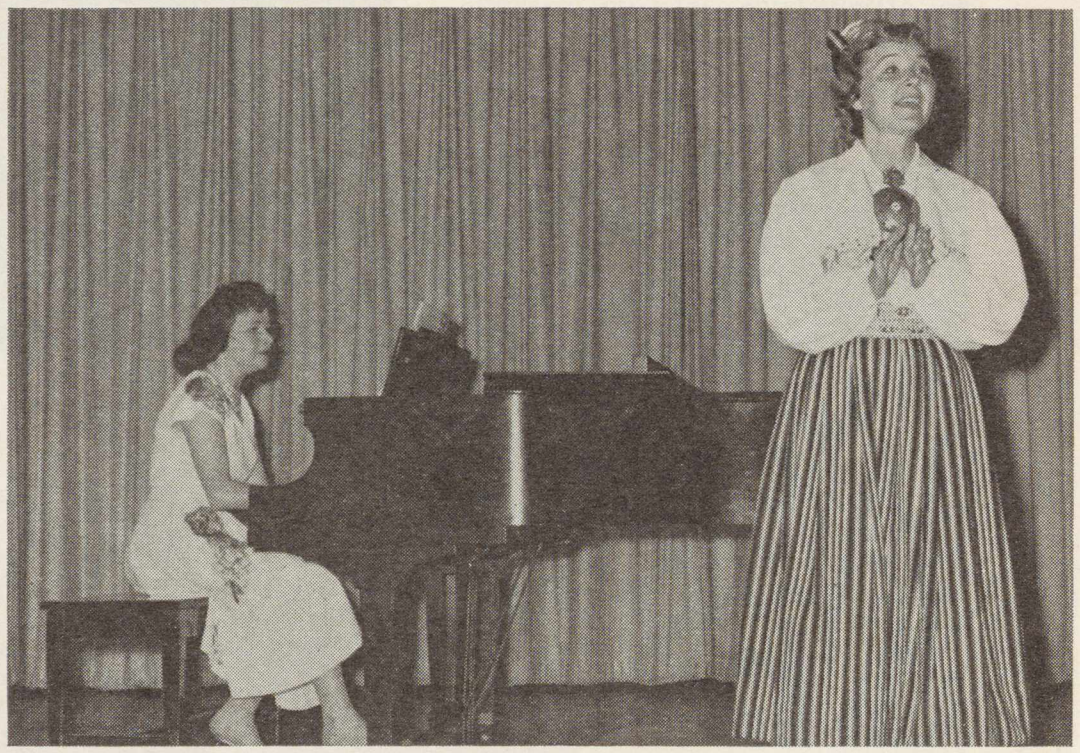

Lehta Malmsten, estų solistė, LD koncerte. Akomponuoja Alice Dotts.
*Lehta Malmsten, Estonian singer at the Lithuanian Days concert.

Rimtautas Dabšys dainuoja LD koncerte; akomp. Br. Budriūnas.
*Rimtautas Dabšys is the vocal soloist at the LD concert; accompanied by Bronius Budriūnas.

Rūta Skiriutė ir jos partneris Roy Helland L. D. vakare šoka ištrauką iš baleto "Snaiguolė".
*Rūta Skirius, daughter of Lithuanian Days editor, and her partner Ray Helland, perform at the LD concert.

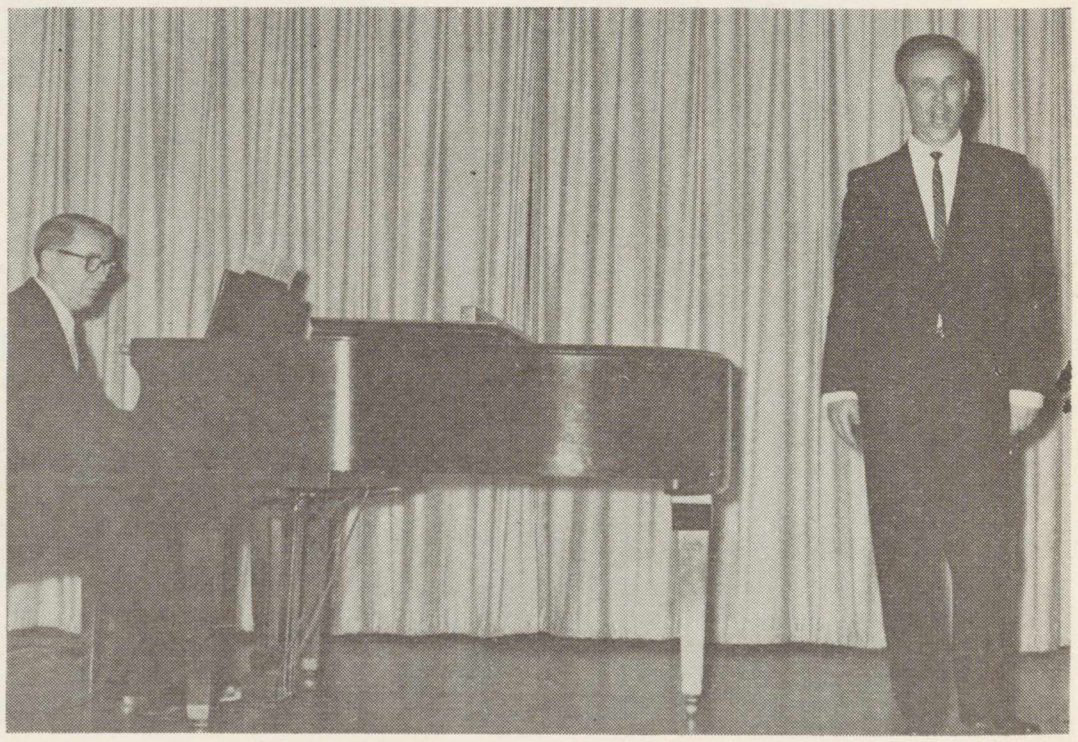

LIETUVIŲ DIENŲ KONCERTAS

Atkelta iš 12 psl.

dalyvavo lietuvių, latvių ir estų rašytojai, dainininkai ir muzikai, gyvenę Los Angelėse.

LD koncertą vakarą pradėjo leidėjas Antanas Skirius, įvado žodį pakviesdamas tarti LD redaktorių Brazdžionį. Jis pastebėjo, kad šalia per metus išleidžiamų dešimties LD numerių šis yra vienuoliktas ir ypatingas — trijų dimensijų — numeris: jis galima matyti, girdėti ir apčiuopti. Jis yra skiriamas pabaltijo tautų kultūriniam bendradarbiavimui, kuris ypač šiais laikais reikalingas. Priminęs latvių poeto Rainio eilėraštį apie lietuvių latvių vienybės kelią, Brazdžionis jo mintį parafrazavo, kad visų trijų pabaltijo tautų vienas likimas liepė eit bendrai, vienas priešas vertė kovot bendrai.

Vakaro programą lietuviškai ir plačiau angliškai pranešinėjo Dalilė Polikaitienė, LD anglų sk. redaktorė.

Iš kaimynų gausiausiai buvo atstovaujami latviai. Jų solistė, lietuviams pažįstama ir iš kitų bendrų parengimų, Stefanida Jansons, akomponuojant Veltai Barviks, padainavo J. Vitolio originalių ir jo arangažuotų liaudies dainų, kurios nuskambėjo šiltai ir klausytojų buvo priimtos karštais plojimais.

S. Jansons mokėsi Latvių valst. konservatorijoj ir dainavo Liaudies teatro operetėje. Iš Latvijos pasitraukė 1940 m. Dainavimo studijas gilino Miunchene pas prof. Cleval. Surengė eilę koncertų ir dainavo įvairiuose latvių tremtinių rengiamuose vakaruose.

Los Angelėse dar studijavo Conservatory Music and Arts. Dalyvauja latvių kolonijos parengimuose.

Jos akompaniatorė Latvių valst. konservatorijos studentė V. Barviks studijas gilino Berlyne. Los Angeles mieste turi savo piano studiją.

Pacific Palisades gyvenantis įžymus latvių viduriniosios kartos rašytojas Anšlavs Eglitis davė filosofiškai rimtą su gera satyros doze novelę "žmogus iš minios", kurią gerai paskaitė vietos dramos aktorius V. Gilys. (žiūr. šiame nr. naują A. Egličio novelę). A. Eglitis yra plačios skalės latvių rašytojas (daugiau žiūr. 8 psl.).

Jaunosios kartos latvių poetas Olafs Stumbrs buvo pristatytas su keliais poezijos dalykais iš rinkinio "Etiudai", kurie rodo, kad naujoji latvių poezija nenukrypsta į pavojingus "pasimetusios kartos" laukus, bet gyvena savo tautos ir savo laiko žmogaus rūpesčiais ir sielvartais. Forma jis modernus, bet turiniu giliai latviškas, o kartu ir žmogiškas, suprantąs ir išsakąs žmogaus, išstumto iš savo žemės jausmus ir nuotaikas. (Daugiau žiūr. šio nr. 9 psl.).

Lietuviškus O. Stumbrio vertimus įspūdingai paskaitė aktorius A. Mironas; jis parodė puikią naudojimosi mikrofonu techniką.

Estus atstovavo tik viena solistė Lehta Malmsten (jai akomponavo Amerikos lietuvaitė Alice Dotts). Jos padainuota estiška daina, panaši į balandę, gražiai nuteikė publika, nors ir nesuprantant žodžių, savo melodija ir gyva interpretacija. Taip pat klausytojus pagavo puikiai atlikta arija iš "Aidos"

Lehta Malmsten, gimusi Taline, dainavimo karjerą pradėjo Operos Balete Estijos Teatre. Karo metu pasitraukus į Švediją studijavo dainavimą ir vaidino Odeono Teatre Stockholme. Vėliau su garsia Karlawagen trupe gastroliavo po visą Švediją. Iš Švedijos ji išvyko su Cimarro baletu ir dainavo Ispanijoje, Portugalijoje, Egipte ir Libanone.

Atvykusi į JAV vėl studijavo dainavimą ir dainavo garsioje Houston Grand Opera. Pastaraisiais metais tobulinosi pas buv. Metropolitan Operos primadoną Mariska Aldrich, studijuodama operines roles.

Douglas Wright pastatyme ji vaidino pagrindinį vaidmenį veikale "Boy Friend".

Iš nemažo Los Angelėse gyvenančių rašytojų skaičiaus programon buvo pakviesti patys naujausi vietos gyventojai, kad ir lietuvių programos dalyviai būtų publikai "mažiau žinomi", — tai Alė Rūta ir Juozas Švaistas. Tųdviejų rašytojų publikai nebereikia ilgomis įžangomis pristatyti. Literatūroje jie yra tvirtai užėmę savo pozicijas, abu "Draugo" romano konkurso laureatai.

Juozas Švaistas, neseniai minėjęs 70 metų amžiaus sukaktį, skaitė jaunatviškai žaismingą "Saulė desyse" novelės ištrauką. Autorius turi aštraus, sąmojingo humoro dovaną ir į gyvenimą nežiūri pro tragiškus akinius, kaip to lauktina iš pensijon išėjusio žmogaus. Pensijos amžius Švaistui labai palankus kūrybai, ką liudija ir jo nauji darbai.

Alė Rūta nuotaikingai paskaitė ištrauką iš naujai išleisto romano "Į saulėtekį". Romane vaizduojamas Lietuvoje siautęs maro laikotarpis. Čia baisi realybė pinasi su legendomis ir žmonės veikale išeina perpus realūs, perpus legendariniai, kaip ir vyriausioji veikėja Ugnė, žirklėmis nudobusi vilką. Skaitytas fragmentas vaizdavo Ugnės ir dvaro ponaičio moralinę dvikovą.

Alė Rūta Arbienė skaito įtikinančiai ir sugestyviai.

Rimtautas Dabšys, padainavęs mūsų kompozitorių dainų ir ariją iš operos "Simon Boccanegra", susilaukė užtarnauto publikos priėmimo. Jam akomponavo komp. Br. Budriūnas, kuris daug prisidėjo ir prie visos dainų programos sukomplektavimo. Kai reikalas liečia dainos ar muzikos meną, Budriūnas parodo visuomet daug nuoširdumo ir energijos.

Rimtautas Dabšys, jaunas vyras, yra čia pat Los Angelės kolonijos lietuvių akyse išaugęs dainininkas. Pradėjęs chore, jis išėjo į solistus, turi tvirtą malonų bosą, ir vis pastebimai auga, balso išraiškai tobulėjant ir skalei platėjant. Tai jo mokytojo B. Budriūno nuopelnas.

Viešnios dainininkės, taip pat ir pranešėja, buvo tautiniais drabužiais, ir tai sudarė tautinio festivalio nuotaiką. Latvių ir estų dainininkės apdovanotos gėlių bukietais (gėles įteikė Rasutė Arbaitė).

Programą gražiai paįvarino Rūta Skiriūtė, pašokdama su partneriu keletą scenų iš baleto "Snaiguolė".

Koncerto-vakaro programą baigė LD red. Brazdžionis, dėkodamas dalyviams ir publikai. Jis pabrėžė, kad lietuvių, kaip ir kitų mažumų kultūrai svetimuosiuose gresia išnykimas, kaip ir ano biblinio miesto, kur gyveno Lotas, sunaikinimas. Kaip ten Viešpaties pasiuntinys klausė, kiek mieste yra ištikimųjų, žadėdamas jo nebausti sunaikinimu, taip ir šiandieną tol tautinė lietuvių, ar latvių, ar estų kultūra bus gyva, kol bus bent viena šeima gyva, t. y. nešanti ir imanti tą kultūrinę kūrybą. (j.)

KNYGOS *IR* AUTORIAI

PASAKOS IR TEISYBĖ

300 metų senumo Lietuvos istorijos knygoje

Prieš mus štai 333 metų senumo lotyniškas odos viršeliais tomelis, parašytas įvairių autorių ir apimąs 450 psl. Tomelis nedidelio formato ir vadinasi: RESPUBLICA SIVE STATUS REGNI POLONIAE, LITUANIAE, PRUSIAE etc. Lietuviškai galėtume išversti taip: Respublika arba Lenkijos, Lietuvos, Prūsijos ir tt. valstybės stovis.

Knygelė išleista Leidene (Olandijoje) 1627 m. ir suskirstyta į 14 skyrių, iš kurių keturi yra apie Lietuvą, būtent: 1. Apie lietuvių kilmę (iš Aleksandro Guagnino "Europos Sarmatijos"), 2. Apie kai kuriuos su Lietuva susijusius dalykus (iš Michalonio Lietuvio fragmentų), 3. apie Samogicijos, arba žemaitijos, kunigaikštystę (iš A. Guagnino) ir 4. Apie Jono Lasicijaus žemaičių ir kitų sarmatų dievus.

Pradinis viršelio puslapis papuoštas paveikslėliu, vaizduojančiu du vyrus, tarp kurių stovi didelis Lietuvos ir Lenkijos Unijos herbas su dviem ereliais ir dviem vytimis (žiūr. šiame psl. knygelės foto nuotrauką).

Nors trumpai žvilgterkime, kokios žinios anais laikais skleistos pasauliui apie Lietuvą.

1. Apie Lietuvių kilmę ir papročius

Autorius Guagninas, remdamasis garsiuoju graikų geografu Ptolomėjumi (II šimt. p. Kr.) tvirtina, kad anais laikais Lietuviams priklausiusios Rusija, Podolija, Volinija, Podlasija ir Samogicija. Taip pat lietuvių žinioje buvusios įvairios kiltys, kaip galindai, bodinai, geninai, sudinai, karionys, amaksobiai, stabanai, sturnai, naskiai, asubiai, vuibionys, ombronys ir sargaciai. Ptolomėjaus tvirtinimu, visi pastarieji kilę iš kimbrų, gotų ir sarmatų. Pasak jo, sumuštos kimbrų kariuomenės likučiai dar prieškristiniais tiniais laikais iš Italijos pasitraukę į tuos kraštus, kurie šiandien vadinami Danija, Prūsija, Livonija ir Lietuva. Tačiau Enejas Sylvius įrodinėja, kad lietuviai kilę iš gotų, o žemaičiai — iš masagetų. Lietutuvos vardas, Erasmo Stellos teigimu, esąs sudarytas iš Prūsijos karaliaus sūnaus kunigaikščio Vedenuto Litalano, arba Lituvone, vardo. Šis kunigaikštis, tėvo įsakytas, 373 m. su kariuomene užėmęs alanų gyvenamą kraštą, kuris vėliau pagal jo vardą pradėtas vadinti Lietuva. Taip pat ir Latvijos vardas kilęs iš to paties Lituvone vardo. Kiti maną Lietuvos vardą kilus nuo medžioklinio trimito ar rago pavadinimo, kuris lotyniškai skamba lituus.

Motiejaus Miechoviečio ir lenkų istoriko Dlugošo manymu, lietuviai kilę iš italų, pabėgusių nuo Nerono persekiojimų arba nuo Atilos vadovaujammų hūnų sunaikinimo. Bėgliams vadovavęs Palemonas. Pastarasis davęs Baltijos pajūrio kraštams vardus: Prūsija, Livonija, Samogicija ir Lietuva (Lituania). Jis įvedęs šiose tautose italų papročius. Lietuviai kuriam laikui patekę po rutėnų jungu, iš kur juos išvadavęs Mindaugas.

2. Dalykai, liečią Lietuvą

Michalonis Lietuvis irgi tvirtina lietuvius kilus iš italų. Tai rodą lietuvių papročiai, kaip lavonų deginimas, visoki burtai, gyvačių-žalčių garbinimas, marių, kalnų, ežerų, miškelių garbinimas ir lietuvių bei lotynų kalbų žodžiai, kaip ignis — ugnis, deus—dievas, vir—vyras, nasus—nosis, dentes—dantys, linumlinas, ovis—avis, iugum—jungas, duo—du, tres—trys, sex—šeši ir t.t

žymus gi romėnų istorikas Luc Florus tvirtina, kad Gajaus Cezario

Pabaiga 17 psl.

333 metų senumo lotyniškas odiniais viršeliais Lietuvos istorijos tomelis, palyginus su dr. A. Šapokos Lietuvos Istorija (Tomelį surado viename Los Angeles antikvariate Miltonas Starkus, LD red. Leidinį galima pirkti ir antikvariniame E. J. Brill knygyne Olandijoje, kuris turi daug lituanistikos)

*The 333 year old Lithuanian history, written in Latin.

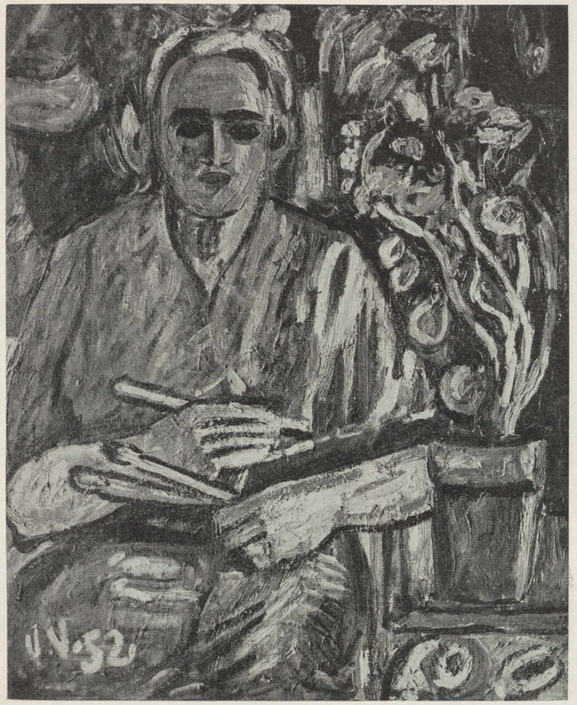

Viktoras Vizgirda — DAILININKAS / ARTIST

VIKTORAS VIZGIRDA – TAPYTOJAS

VIKTORAS VIZGIRDA gimė 1904 m. Lietuvoje. Baigė garbės medaliu 1926 m. Kauno Meno Mokyklą — prof. Justino Vienožinskio studiją. Paryžiuje 1927-28 m. studijavo meną Andre Lothe Akademijoje, kurią baigė kaip nepriklausomas dailininkas. Studijuodamas Prancūzijoje, Vizgirda žavėjosi Paryžiaus modernizmo šulais kaip Rouault, Matisse, Utrillo, Cezanne, Bonard ir kitais. Tai buvo tapytojai, kurie suformavo individualų jo stilių ir atitolino jį nuo realistinės tradicijos.

Dail. Vizgirda yra buvęs Vilniaus Meno Akademijos profesorius, vienas iš dailininkų grupės ARS steigėjų Nepriklausomybės laikais ir Dailininkų Sąjungos tremtyje steigimo iniciatorius bei jos pirmininkas. Freiburge, Vokietijoje, ėjo vice direktoriaus pareigas dail. Jonyno vadovaujamoje Lietuvių Dailės Akademijoje.

Lietuvius modernistus dailininkus, norėjusius atsipalaiduoti nuo tradicinio meno formų, jis subūrė didelę jaunųjų dalį į ARS grupę, kuri išėjo kaip naujų kelių ieškąs vienetas, kiekvienam nariui leidžiąs reikštis naujai ir individualiai. Šios grupės rengiamos parodos ypač buvo nepalankiai sutinkamos užkietėjusių tradicionalistų.

Kaip ir daugelis lietuvių, Vizgirda paliko Lietuvą 1944 m., pasitraukdamas nuo artėjančių komunistų ir tuo pačių nuo fizinės ir dvasinės vergijos, kurią dabar neša dalis tos pačios modernistų ARS grupės narių, turinčių tarnauti ne menui, bet partijai.

Viktoras Vizgirda — ŠV. ONOS BAŽNYČIA VILNIUJE
ST. ANN CHURCH, VILNIUS, LITHUANIA

Viktoras Vizgirda — PEISAŽAS CAPE COD
A. ir B. Brazdžionių nuosavybė

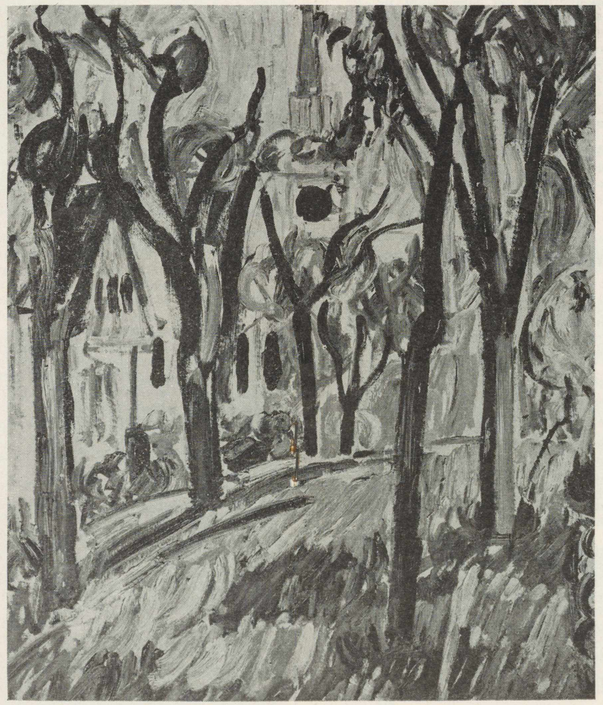

Viktoras Vizgirda — PEISAŽAS / LANDSCAPE

Viktoras Vizgirda — VAISIAI IR GĖLĖS / FRUITS AND FLOWERS
Čiurlionio galerijos Chicagoje nuosavybė

Šiuo metu dail. Vizgirda gyvena su žmona Bostone, kur dirba vienoje vitražų įmonėje, kartu reikšdamasis ir kaip individualus dailininkas, nemažai kurdamas, rengdamas parodas, įsijungęs į organizacinį dailininkų veikimą. Jis yra šių meno sambūrių narys: Lietuvių Dailės Instituto, The Institute of Arts, The Copley Society of Bostn, The Cambridge Art Association, The Boston Society of Independent Artists.

Dail. V. Vizgirda yra dalyvavęs daugelyje parodų: Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Olandijoje, Vokietijoje (Freiburge, Hanau, Oldenburge...), JAV-se (New Yorke, Bostone, Chicagoje), Kanadoje (Toronte, Hamiltone, Niagara Falls) ir kt. Už savo kūrinius yra gavęs meno premijų, ypač 1938 ir 1948 m.

Jo kūrinių turi Kauno, Vilniaus, Telšių, Šiaulių, Rygos ir kai kurių kitų miestų muziejai bei atskiri meno kolekcionieriai Vokietijoje, Kanadoje, Anglijoje ir JAV-se. Apie ketvertą šimtų jo paveikslų likę Lietuvoje ir jų likimas nežinomas.

Dailininkas Vizgirda yra tapytojas ir beveik visi jo paveikslai yra didelėse drobėse daryti aliejiniai darbai. Tik pačiu paskutiniu laiku jis yra padaręs vitražų, daugiausia religinėmis temomis. Savo kūryboje Vizgirda sintetizuoja poimpresionistines pasiekas, turi susikūręs individualų stilių, kuris retkarčiais yra paspalvintas lietuvių liaudies meno atošvaistomis. Meno kritikų žodžiais, Vizgirda "iškyla kaip jautrumo ir drąsaus piešinio menininkas, kurio dinamiškos spalvos ir tapymo būdas yra labai dinamiškos prigimties" (The Boston Sunday Herald, 1958.1.19). "Jo tapyba atlikta pilnu ir lanksčiu teptuku..." (The Christian Science Monitor, 1958.1.27.). To paties kritiko teigimu, Vizgirda tapąs Bostono ir N. Anglijos gamtos motyvus su džiaugsmo nuotaika. Dažų naudojimo būdas yra jo tikslas. Geriausiais

Nukelta į 16 psl.

BIMITOS ĮSITIKINIMAS

Atkelta iš 9 psl.

Ne, tai buvo tik melsvi dūmai. Minia staiga sujudėjo.

—Ugnis! — kažkas šūktelėjo. Griuvėsiai pradėjo degti. Apvirtusi virtuvė, nors ir lynojo, gruzdo ir pagaliau suliepsnojo.

—Vandens! Gaisrininkus! — šaukė žmonės, matydami, jog liepsnos vis smarkyn išsiveržia didele jėga ir kamuoliu. Pusė žiūrovų išgąstingai puolė dar didesne sparta į nesugriauto namo dalį gelbėti likučių, bet likusieji lengviau atsikvėpė. Viename kitame perkreiptame ir išbalusiame veide blikstelėjo lyg šypsena, jie tarsi galvojo — bėkit, bėkit, visko visvien neišgelbėsit. Tai buvo sugriauto namo dalies gyventojai. Tūlas, daugiau galvojąs, ragino visus prie gesinimo ir vandens nešimo. Ugnį pradžioje nebūtų sunku užgesinti, bet kiekvienas galvotrūkčiais gelbėjo savo turtą, o liepsnos gi vis didėjo ir jau laižė laiptus.

Bimita stovėjo namo priekyje lyg sušalusi. Dabar buvo paskutinis laikas, jei dar buvo noro ką nors išnešti. — Tiksliausia būtų įbėgti miegamajin, nutraukti nuo lovos didįjį apklojimą, sumesti ant jo baltinius, drabužius, paltus, avalynę... ir ką su maistu šalutiniame kambaryje: miltais, sausainiais, o, tai niekai, ten buvo vertingesnių dalykų: uogienių, medaus... ne, ne, pirmiausia reikia gelbėti sutirpytą sviestą, taukus — už tokį turtą kiekvienas berlynietis parduotų ir sielą, o kurgi mėsos konservai, kuriuos vyras parveždavo per atostogas iš komandiruotes, kur sardinės alyvoj, kur kavos pupelės, kurias Berlyne svėrė karatais, lyg juodus perlus... Ak, Dieve, kokia ji buvo turtinga! O kaip su vyro aparatais ir instrumentais didžiojoj stiklo spintoj! Juos nebus lengva surinkti, lengva susižeisti rankas... ir didžioji spirito skardinė... maža spintelė su cigaretėmis ir saldumynais... vienu kartu nebus galima išnešti... ne, ne, net jos vyras, stiprusis daktaras, to negalėtų. Ten reikia eiti ir nešti dukart, tris, daug kartų.

Liepsnos iškilo jau antro aukšto laiptuose. Ugnis šniokšdama griaužė medį, sausą, lyg sausainį. Per vėlai! Suvėlavę turto gelbėtojai susilenkę kuliais virto žemyn degančiais laiptais, nūn ugnis siekė jau stogą.

—Viskas baigta! — liūdo Bimita, rankas laužydama. — Ak, aš beprotė! Ašgi jau kartą stovėjau prie savų durų ir vėl grįžau nepaėmusi nieko! Visai nieko! Ten pat prieškambaryje, rankos ištiesime buvo lietpaltis, brangios pirštinaitės. Kas per keistos nuotaikos, kurios sukaustė sąnarius ir protą?! Buvo laiko visas pusvalandis. Viską, viską buvo galima išgelbėti. O dabar? Ką pasakys vyras, artimieji? Bet kodėl čia kieme ir čia gatvėje nė vienas nepriėjo prie jos, nedavė kokio patarimo ar bent nepaklausė? Nė vienas jos nepastebėjo, nė vienas iš vyrų, kurie anksčiau taip mielai su ja pakalbėdavo. Vienas vienintelis žodis būtų sulaužęs tą užburimą, būtų liepęs veikti ir skubėti. — Vargšė Bimita buvo taip pakrikusi, kad net verkti nebepajėgė.

Bet kas čia? Per vieną iš trečio aukšto langą pradėjo skristi pagalvės, čiužiniai, kėdės — kažkas buvo pasilikęs degančiam name. Beprotis! — Ak, Dieve! Dargi buvo virtuvės laiptai kitoje namo pusėje. Ugnies juos palies paskiausia. Kaip tai negalėjo jai dingtelėti anksčiau?

Galop Bimitos sustingimas išnyko. Mintys plaukė skubiai, jos buvo aštrios ir aiškios. Ji nuskubėjo kieman. Iš kiemo pusės namas degė dar grąsiau. Paskutinis drąsuolis išvingiavo iš virtuvės laiptų pasišiaušęs, išsitepęs, kniubdamas po milžiniška, į užuolaidas įsupta našta.

Virtuvės laiptai dūmavo, bet liepsnų dar nesimatė. — Vidun!

Atspėdamas Bimitos mintį, kiemsargis ją sugriebė už rankos. Bimita neįstengė ištraukti rankos. Visai ramiai stovėdama, ji dar kartą pagalvojo: — Laiptai laisvi. Stogas degė, bet smėliu išbertos lubos dar turėjo būti sveikos. Vyro kabinetas buvo tuoj už virtuvės. Kairėj, prie pat durų, stovėjo instrumentų spinta. Per dvi minutes jie bus sudėti į užuolaidas. Iš jų išeis dar brangus pavasarinis paltas... Vienas šuolis per miegamąjį — ir ji pačiups nuo veidrodžio staliuko savo papuošalus ir brangius prancūziškus kvepalus; tada pro šalutinį ir žemyn! Visi stebėsis jos drąsa ir sparta, o vyras... vyras tiesiog ją dievins. —

Staigiu, netikėtu mostu Bimita ištraukė ranką iš kiemsargio letenos ir dingo dūmuotuose laiptuose.

Minia kieme subangavo. Galvos atsilošė, akys išsiplėtė.

Bimitos kailiniukai sublizgėjo trečiame, ketvirtame, penktame aukšte; nūn ji jau buvo savo bute...

Šią akimirką įgriuvo stogas, sulaužydamas ir viršutinį aukštą.

Vertė **Bronius Mickevičius**

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA TURI

IGNO ŠEINIAUS

VYSKUPAS IR VELNIAS

Pomirtinis vieno žymiausių vyr. kartos rašytojų-beletristų apysakų rinkinys

Spaudai parengė ir dalį korektūrų patikrino autorius prieš pat mirtį.

Rinkinyje telpa nepaprastai įdomios lietuviškomis, švediškomis ir egzotinėmis Artimųjų Rytų temomis ilgesnės bei trumpesnės apysakos, pasižyminčios originaliais personažais, intriguojančiais siužetais, puikiu stiliumi ir didele menine kultūra.

$3.00

Dr. P. Skardžius, St. Barzdukas, J. M. Laurinaitis

LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS

Tartis ir rašyba. Kirčiavimas. Kalbos dalykai. Žodynas. Išleido Liet. Tremtinių Bendruomenė, 1950 m. 606 psl. Įrišta kietais drobės viršeliais. $4.00

Kiekvienam lietuviui reikalingiausia knyga, vienintelis lietuviškasis "Dictionary", reikalingas ypač mokslo įaunimui. Gera dovana pasiųsti į Lietuvą.

Vytė Nemunėlis

PIETŲ VĖJELIS

Eilėraščiai mokyklinio amžiaus vaikams. Dail. P. Osmolskio iliustracijos. $1.00

Įvairus vaikų gyvenimo turinys, didelės raidės, patogu patiems vaikams skaityti.

Užsakymus siųskite:

Lietuvių Dienų Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California

INŽ. A. RUDIS...

Atkelta iš 7 psl.

Plačios ir reikšmingos pažintys Washingtone, jo autoritetas ir dideli diplomatiniai sugebėjimai jį įgalina atlikti tokių dalykų, kurie daugeliui būtų neprieinami. Tačiau kokiais tik reikalais jis bevyktų Washngtonan, pirmoje vietoje jam visada rūpi lietuviškieji reikalai.

Neveltui vysk. Brizgys savo sveikinimo žodyje pasakė, kad sukaktuvininkas Antanas Rudis yra reta mums asmenybė. Jis yra ne tik didelės energijos ir šviesaus proto, bet ir kuklumo pavyzdys. Jis tyliai nuveikia daug reikšmingų darbų Lietuvai ir lietuvybei, apie kuriuos mes dažniausiai nė žinote nežinome.

Viena iš jo reikšmingų politinių misijų buvo ir Kersteno kongresinio Komiteto atsiradimas. Inž. A. Rudis lemiamai prisidėjo, kad toks komitetas gimtų ir aiškiai ištirtų Pabaltijo pavergimo tragediją. Tada Kersteno Komitetas inž. Rudį pasikvietė patarėju ir jis su plačiais įgaliojimais atliko istorinę kelionę į Europą, rinkdamas autentišką medžiagą apie plėšrius ir kruvinus komunizmo darbus Lietuvoje.

#

Ir anąjį sekmadienį geras būrys Rudžio šeimos draugų susirinko jų vaišinguose namuose. Tačiau daugelis nežinojo kokia proga ten vyksta, nes tebuvo gautas trumpas laiškutisų "Šį vakarą prašome atvykti pas mus vakarienės". Tik patys guviausieji tesuvokė, kad ši vakarienė ne paprasta, o auksiniam šeimininko gimtadieniui paminėti.

Ir štai nustebęs sukaktuvininkas, kad kažkas vis dėlto "suuodė paslaptį", išgirsta žodžius, skaitomus iš meniškai paruošto adreso:

"Kilniam mūsų tautiečiui ir broliui, nors niekada nemačiusiam tėvų gimtosios šalies, tačiau jos kovų ir kančių dienose darbais parodžiusiam didelę meilę tautai, inžinieriui Antanui Rudžiui, jo amžiaus 50 metų sukakties proga, reiškiame pagarbą už jo pagarbą savo tautai, meilę už jo meilę kiekvienam lietuviui. Melsime Visatos Valdovą gausiai atlyginti už visa, ką gero padarėte ar darote savo broliams..."

Sukaktuvininkui įteikta dovana — dail. A. Rūkštelės paveikslas "Mozė skaito 10 Dievo įsakymų", simboliškai atžymint inž. Rudžio darbus, apjungtus tiesa, meil e ir dvasine stiprybe.

Dovanos įteikėjų vardu žodį tarė prel. M. Krupavičius, kreipdamasis į inž. Rudį, kaip į išblaškytos lietuvių tautos Mozę, gimusį ir augusį tarp svetimųjų, bet supratusį savo tautos vargą ir nedalią ir atėjusį jai visa širdimi tarnauti. Linkėjo ir toliau vesti išsklaidytus lietuvius į jų pažadėtąją žemę — laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. Kultūrininkas V. Šimkus tuo žodžius papildė, ragindamas mus saugotis aukso veršio garbinimo, nes tada jau savo pažadėtosios žemės nebepasieksim, kaip ir anuomet žydai...

Kita simbolinė įteikta dovana buvo "Vargo Mokykla". Ji sukaktuvininkui visados primins lietuvių tautos kelią, einant į šviesą ir siekiant mokslo.

Daug nuoširdžių ir jausmingų žodžių sukaktuvininkui pareiškė ir visa eilė kitų sveikintojų: Korp. Kęstučio vardu korporacijos garbės narį sveikino Pabedinskas, ateitininkų vardu — Dr. Manelis, Lietuvių Katalikų Mokslų Akademijos vardu — kun. V. Bagdanavičius, Chicagos Vyrų Choro "Vytis", Dainavos ansamblio, Tėvų Marijonų, Tėvų Jėzuitų, Alice Stephens dainininkių atstovai; Lietuvos Vyčių vardu pasveikino Jokūbas Stukas, atvykęs iš New ersey.

Inž. A. Rudžio žodžiai, atsakant į sveikinimus buvo trumpi, bet labai reikšmingi: "Aš esu Jūsų tarnas. Tarnavau savo broliams lietuviams ir visada buvau ten, kur mano pagalba buvo reikalinga, nes tai įpareigoja mano lietuviška širdis ir meilė tėvų gimtajam kraštui — Lietuvai."

Kaip norėtųsi, kad Lietuva turėtų daugiau tokių "tarnų", o mažiau "ponų".

#

Inž. A. Rudžio šeimos rezidencija, esanti Beverly Hills, yra tikra lietuvybės tvirtovė Chicagoje. Šios šeimos sieloje dega amžinai neužgęstantis šviesus lietuviškumo žiburėlis.

Nemažai visokių lietuviškų bėdų šiandien mes turime. Čia degančiai reikia vadovėlių Lituanistinėms mokykloms, o pinigų nėra; čia vėl dega kitas koks skubus lietuviškas reikalas, bet irgi be pinigo... O tų lietuviškų "degančių reikalų" mums niekada netrūksta. Ir Beverly Hills namų durys tiems reikalams niekaka neužrakintos.

Inž A. Rudžio gyvenimo palydovė Marija Rudienė yra tas šviesusis satelitas, kuris ištikimai lydi jo taip plačius lietuviškojo baro veiklos darbus ir teikia didelę dvasinę stiprybę. Ponia Marija Rudienė visada pirmoji išgirsta kiekvieną lietuviškos "bėdos" šauksmą. Niekada jai nestinga nei pasiryžimo, nei jėgų ten, kur tik šaukia lietuviškieji reikalai.

Vienas žurnalistas Rudžių lietuviškąją veiklą yra spautoje apibūdinęs taip: **"Nėra tokios tvirtovės, kurios Rudžiai nepaimtų lietuviškam reikalui".** Šis pasakymas visam laikui liko populiarus.

Tie namai yra šviesus pavyzdys visiems, kaip reikia mylėti tėvų gimtąją šalį, jos kalbos gražumą ir jos būdą, nors niekada tos šalies nemačius.

Vizgirda – tapytojas...

Atkelta iš 15 psl.

atvejais jis naudoja spalvą patraukliai, lygiai ir jaudinančiai. Jo prisirišimas prie primityvų formos suteikia jo portretams stiprumo.

Vienos parodos proga The Boston Globe (1958.1.19) rašė "Tai įspūdingiausia paroda, kurią mums davė labiausiai sveikintinas ateivis į Bostono meno pasaulį". Parodose išstatyti jo kūriniai visur čia buvo puikiai įvertinti, pažymint, kad jo kūrybos objektas esąs gamta visoje savo grožybėje ir pilnybėje, ypač pabrėžtinas vaisių tapymas natiurmortuose.

Balandžio 16 d. atidarytoji Vizgirdos paroda Čiurlionio galerijoje pirmą kartą davė progos ir didžiajai Chicagos lietuvių bendruomenei pamatyti vieno stipriausių mūsų tapytojų darbus, o taip pat ir įsigyti į savo kolekcijas. Didelėje kolekcijoje ar mažame meno mėgėjo bute dail. Vizgirdos kūriniai byloja didelio menininko kalba, kuri turtina žiūrovo sielą. (T. B.)

Knygos ir autoriai...

Atkelta iš 13 psl.

kariuomenės daliniai, nugalėję germanus ir plaukdami laivais vieni buvo nublokšti prie Baltijos krantų, kiti — prie žemaitijos. Pastarieji išlipę į krantą su belaisviais vyrais ir moterimis ir čia apsigyvenę. Vėliau jie užkariavę kaimynines tauteles (kaip rutenus ir jotvingius) ir užėmę visas sritis nuo Baltijos iki Juodųjų marių: jie įsistiprinę tų žemių pilyse kaip Možaiskas, Viazma, Pskovas, Naugardas. Jų karalius Mindaugas apsikrikštijęs ir krašte įvedęs krikščionybę. Tačiau jam mirus, žuvusi ir krikščionybė, kol Jogela vėl apkrikštidinęs Lietuvą.

3. Apie žemaičių kunigaikštystę

Dėl žemaitijos — tai joje nesą pilių. Patys žemaičiai esą drąsūs ir darbštūs žmonės, geri medžiotojai ir kariai. žemei dirbti naudoją medinius arklus, traukiamus mažų arklių. Tačiau noragai esą iš geležies. Pasigaminti šilumai vidury assos sukuriama ugnis, apie kurią susėdanti visa šeima. Kraštas esąs miškingas. Geriausias bičių medus randamas žemaitijoje, kur esą taip pat daug gyvačių (rašo: givoitos): žmonės jas garbiną ne tik žemaitijoje, bet ir Lietuvoje.

Spalio mėnesį žemaitijoje esanti švenčiama derliaus šventė, kurioje dalyvaujanti visa šeima su tarnais. Kiekvienoje šeimoje stalas apdedadamas šienu ir duona. Paskui čia atvedami veršiukas, paršiukas su kiaulyte, gaidys su vištyte ir kiti naminiai gyvuliai ir paskerdžiami. Prieš skerdžiant burtininkas liepia plakti gyvuilius ir sakyti:

"O Dieve žiemininke, tau aukojame ir dėkojame, kad teikeis mus šiais metais išlaikyti sveikus ir visko turinčius. Dabar tave prašome, kad teiktumeis ir ateinančiais metais saugoti ir ginti nuo ugnies, kardo, maro ir visokių priešų (278-79 psl.)."

Paskui jie valgą paskerstą gyvulių mėsą. Tačiau prieš valgydami atpiauną gabaliuką mėsos nuo kiekvieno gyvulio ir metą į visus keturius namų kampus sakydami:

"O žiemininke, priimk mūsų auką ir maloniai suvalgyk."

Tokias pat apeigas atlieką ir Lietuvos bei Rusijos kaimų žmonės. Kaimiečiai dirbą net ir sekmadieniais. Duoną gaminąsi namie naudodami girnas. Maldami ar šiaip dirbdami mėgsą dainuoti. Autuvą dėvį iš karnų ar odos, t. y. vyžas ar nagines. Ratus vežimams darą iš vieno medžio gabalo: jie netepami ir važiuojant girgždą. Lietuviai arią jaučiais.

Iš Lietuvių kunigaikščių ypač garsūs esą Nikolas Radvilas — vadinamas tėvynės šviesa, antruoju Ciceronu ir Lietuvos Hektoru, ir Christoforas Radvilas, Olikos ir Nesvyžiaus kunigaikštis — Šiluvos grafas, Kurijos maršalas ir Vilniaus vyskupas.

4. Žemaičių dievai

žemaičiai turį daug dievų: Algis — aukštųjų dievų pranešėjas, Auska — saulės spindulių deivė, Brėkšta — tamsos dievas, Modeina ir Ragaina — miško deivės, Ežernis — ežerų dievas, Prigirditis — klausos dievas, Kriukis — kiaulių dievas, žemyna — žemės deivė, Vieluona — sielų deivė, Gondu — mergaičių dievas.

Vaižgantas esąs linų dievas, kurį garbinančios mergaitės sakydamos: "Vaižgante dievaiti, augink linus aukštumo sulig manimi, neduok mums nuogoms eiti."

Griaustinio metu žmonės meldžiąsi: "Perkūne dievaiti, nemušk manęs!"

Iš kitų dievų dar minimi: Audra, Gabija ir Aitvaras.

Pastaba

Mūsų istorikai čia aprašytus dalykus laiko nepatikimais ir nepagrįstais. Daugelis dalykų čia yra tik naivūs padavimai, romantikų istorikų fantazijos sukurti. Ypač dievų vardai yra "iš piršto išlaužti". Lietuviai istorikai ir kalbininkai jau seniai yra įrodę daugelio čia minėtų nuomonių netikslumą ir naivumą.

J. Tn.

— **Dr. J. Balys, dr. K. Jurgėla, L. Dambriūnas, A. Sužiedėlis** ir **A. Vaičiulaitis** sudaro komisiją, kuri šiais metais paskirs "Aidų" žurnalo premiją už geriausią liet. mokslo veikalą, išleistą ar parašytą praėjusių dviejų metų laikotarpy.

— **Latvių Kultūros Fondas** paskyrė 1960 m. premijas.

Už beletristiką premiją gavo rašytoja **Irma Grebzde** už atsiminimų romaną "Būk sveika, mano žeme". Rašoma, kad šis romanas pasižymi gera kompozicija, gyvu stilium ir gražia kalba bei sklandžiu pasakojimu. Autorė gyvena Kanadoje ir iš 14 knygų tik viena išspausdinta laisvoje Latvijoje, taigi rašytoja yra išaugusi tremtyje.

Dailės premija paskirta dail. **Janiui Gailiui** už paveikslą, vardu "Saulėtekis Kuršo pajūryje".

Docentas **Janis Rutkis** gavo premiją už mokslo veikalą "Latvijos geografija".

Už teatro meną premija paskirta Washingtono Latvių Teatro ansambliui, kurio vadovas yra Osvaldas Uršteinas.

Atnaujintos Krišjanio Barono vardo premijos paskirtos eilei kitų asmenų: J. Platbarzdžiui už knygą "Latvijos pinigai", R. Lazdinšiui už veikalą "Vidžemės sodyba" ir B. Jegersui už vokiškai parašytą veikalą "Verzeichnis der Lettischen Drucke".

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Bernardas Brazdžionis, **Vidudienio sodai.** Poezijos rinkinys. Viršelį ir apanką piešė dail. T. Valius. 128 psl. 1961 m. Išleido "Lietuvių Dienos", 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. $4.

Aleksandras Radžius, **Paukščių Takas.** Eilėraščiai. Viršelį piešė P. Jurkus. 48 psl. Išleido "Lietuvių Dienos", 1961. $1,50.

Henrikas Nagys, **Mėlynas sniegas.** Poezija. Viršelis, titulinis lapas ir skyrių piešiniai dail. A. Kurausko. Išleido Lietuvių Enciklopedijos Leidykla. 1960. 87 psl. $2.

Antanas Škėma, **Čelesta.** 70 psl. 1960. Platina Nidos Knygų klubas Londone. $1.

Chicagos Lietuvių sporto klubas Neris. 5-rių metų sukakčiai paminėti. 1961. Red. E. Šulaitis. 24 psl. Iliustruota. Tiražas 500 egz. Kaina nepažymėta.

Petras Pleškevičius, **Mes nešėme laisvę.** Lietuvos Nepriklausomybės kovų savanorio kūrėjo atsiminimai. 140 psl., nedidelio formato. Išleido "Rūta" Kanadoje: 89 Napie St., Hamilton, Ont., Canada, 1961. $1,50. Viršelis ir vinietės A. Trumpicko.

MICHIGAN FARM SŪRIS

Fountain, Michigan

Jūs esate namuose ar kur keliaujate, visuomet reikalaukite **Michigan Farm Sūrio.** Šis sūris jau per ilgus metus gaminamas **Jono ir Angelinos Andriulių** ir jų šeimos, Fountain, Mich.

REIKALAUKITE TIK MICHIGAN FARM SŪRIO

Jeigu abejojate, paprašykite pamėginimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad Jūs patys būtumėt sprendėjas. Mes esame labai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnėms krautuvėms, kad Jūs tiek išpopuliarinote **Michigan Farm Sūrį,** kuris paliko visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį.

MICHIGAN FARM CHEESE DAIRY, INC.

Vieninteliai šio sūrio gamintojai FOUNTAIN, MICH.

Aptarnavimui ir informacijai rytuose prašome kreiptis:

PETER LISAUSKAS
69-15 53rd Avenue, Maspeth, N. Y. Tel. TW 4-8087

VICTOR ABECŪNAS
351 Park Street, New Britain, Conn. Tel. BA 3-1342

JONAS JAKUBAUSKAS
634 N. Denison Street, Baltimore, Md. Tel. Longwood 6-2622

MEČISLOVAS KAVALIAUSKAS
24 Prospect Street, Hyde Park, Mass. Tel. Hyde Park 3-3975

GEORGE GALŪNAS
1400 Caniff, Detroit, Mich. Tel. T. O. 8-7062

STANLEY METRICK
1804 W. 47th St., Chicago, Illinois Tel. Yards 7-8393

JOHN SHURNA
5418 So. Albany, Chicago, Illinois Tel. Grovehill 6-7783

ALLAN STEWART
4310 No. Broad Street, Philadelphia, Pa. Tel. Glazstone 5-1310

BRONIUS DŪDA
804 No. Vermont Ave., Los Angeles 26, Calif. Tel. NOrmandy 1-0292

BEN GRAZULIS
6905 Superior Ave., Cleveland, Ohio Tel. HE 2-2395

JOHN TENZI
9½ Union Street, Inkerman, Pittston, Pa. Tel. OL 4-1083

FRANK KUPINSKI
131 Inslee Pl., Elizabeth, New Jersey Tel. 4-0970
Makes Lithuanian Rye bread also.

Jau išėjo iš spaudos

BERNARDAS BRAŽDŽIONIS

Vidudienio sodai

Poezijos knyga, laimėjusi "Aidų" literatūros premiją.

Knyga išleista puošniai, gerame popieriuje, dail. T. Valiaus pieštu viršeliu.

Po "Didžiosios kryžkelės", kurios visa laida bežiūrint buvo išparduota, tai yra pirmoji per 5 metus šio populiaraus poeto knyga, labai skaitytojų laukta ir spaudos triukšmingai sutikta. Knygų platintojai jos užsako dvigubai ir kelis kartus daugiau negu kitos knygos. Dėl riboto tiražo jos nemanoma pardavinėti papiginta kaina. Mūsų žurnalo skaitytojai kviečiami šią knygą užsisakyti tiesiai iš leidyklos. Kaina su persiuntimu — $4.

Platintojai, kurie norėtų gauti didesnį skaičių, prašomi tuojau pranešti leidyklai, kad knygą galėtume proporcingai visiems paskirstyti.

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA
4364 Sunset Boulevard, Hollywood 29, California

Dalis publikos Vasario 16-tos minėjimo Romoje. Kalbą PLB Italijos Krašto vald. pirm. kun. V. Mincevičius. Svečių tarpe matyti kard. Pizzardo, arkiv. Gavlina, vysk Faveri, Rytų kongr. asesorius Coussa, Vatikano valst. sekretoriato atstovai prel. Balducci, komentatorius Belardo, prelatai Maffei ir Marcinkus, Italijos vyriausybės atstovas, valst. pasekretorius prie Ministerių Kabineto, senatorius Giraudo, senatoriai Zotta ir Lancelotti, Ispanijos, Filipinų, Lenkijos, Venecuelos ambasadoriai, Liet. min. prie šv. Sosto Girdvainis, Amerikos, Portugalijos, Airijos, Belgijos ambasadų sekretoriai ir kt.

*Guests at the Lithuanian Independence commemoration in Rome, Italy.

Solistė Uknevičiūtė sveikinasi po koncerto su kardinolu Pizzardo. Šalia — Italijos Valstybės Pasekretorius prie Ministerių kabineto senatorius Giraudo, Vasario 16-tos minėjime atstovavęs Italijos vyriausybę.

*Soloist Uknevičiūtė is being greeted during the February 16th festivities in Rome.

Keletas svečių Romoje surengtame Vasario 16 proga priėmime: (iš kairės) Portugalijos amb. pirm. sekretorius, Venecuelos ambasadorius, Tivoli vyskupas Faveri, ponia Ivinskienė, ponia Lungienė. II-je eilėje: Vatikano valst. sekretoriato atstovai prel. Balducci ir Marffei.

*Some of the guests at the Lithuanian Independence commemoration in Rome.

Italijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas kun. V. Mincevičius dėkoja Italijos Ypatingos Delegacijos Jungtinėse Tautose pirmininkui, buv. Užsienių Reikalų ministeriui prof. Gaetano Martino už jo svarbią kalbą už Lietuvos laisvę Romos lietuvių Vasario 16 minėjime.

*The president of the Lithuanian Italian community, Rev. V. Mincevičius, expresses his gratitude to the guest speaker at the February 16th commemoration.

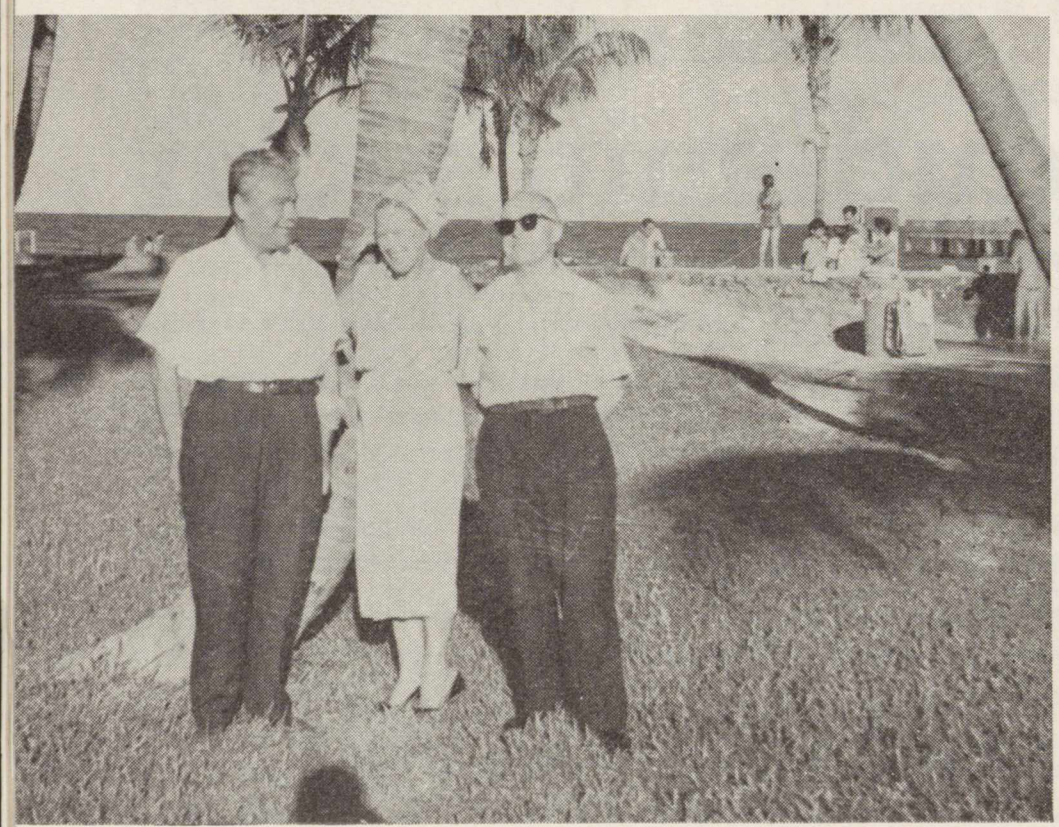

Prof. K. Pakštas su žmona Janina ir rašytoju Stasiu Būdavu (deš.) pernai vasarą Miami Beach pliaže. Prieš pusmetį širdies liga miręs dinamiškiausias lietuvis Pakštas ilgai bus gyvas visame lietuviškame pasaulyje. Foto A. Jaras

*The late Prof. Kazys Pakštas and his wife with author Stasius Būdavas at Miami Beach.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

VEIDAI IR VAIZDAI skyriuje dedama kronika fotografijomis iš viso pasaulio lietuvių veiklos. Jam medžiagą siųsti prašome visu mūsų žurnalo skaitytojus, fotografus, draugijų korespondentus, valdybas ir visus kitus. Minėjimai, susirinkimai, parodos, valdybos, atskiri pasižymėję asmenys, šiaip įdomybės, liečiančios lietuviškąjį gyvenimą, — viskas laukiama šiam skyriui. Kartu prašome pridėti pilnus parašus, (jei galima, ir angliškai) ir išvardinti asmenis.

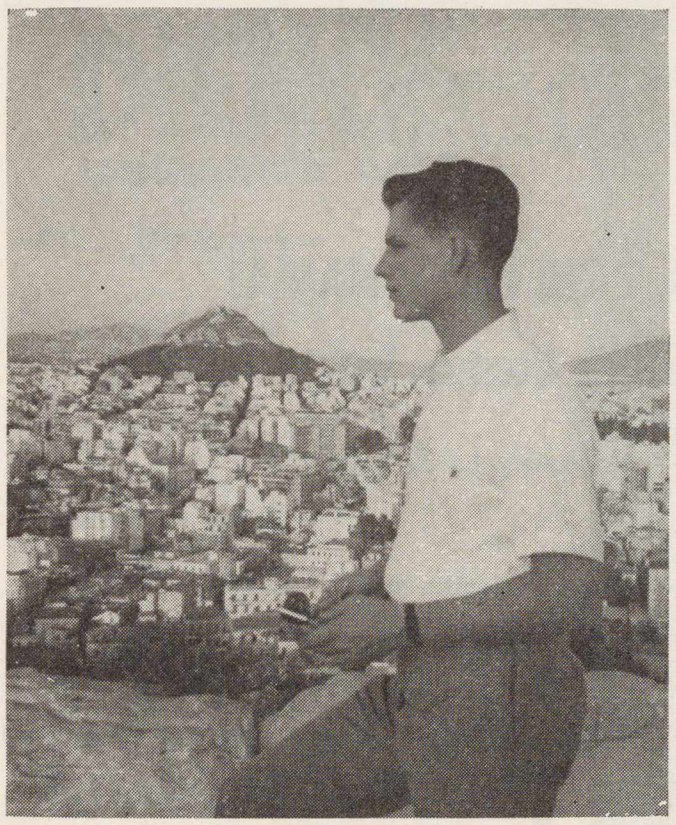

"Lietuvių Dienų" žurnalo skaitytojas Romualdas Liūdžius iš aukštumos stebi Atėnus, kuriuose jis atleka JAV karo tarnybą.

*Lithuanian Days magazine reader R. Liūdžius serving in USA army at Athenes, Greece.

Putnamo seselės su rėmėjais pradeda akciją naujai užplanuotoms statyboms — Matulaičio vardo senelių namų ir mergaičių bendrabučio. Vidury — prel. Jūras, Rėmėjų c. valdybos pirmininkas. Šalia jo matyti visuomenės veikėjas K. Mockus, toliau — P. Pauliukonis, J. Giedraitis, P. Kaladė ir kt., kairėje Motina Augusta, Motina Aloyza, dešinėje seselė Paulė.

*Putnam Nuns and friends discuss building jrojects.

Foto B. Kerbelienė

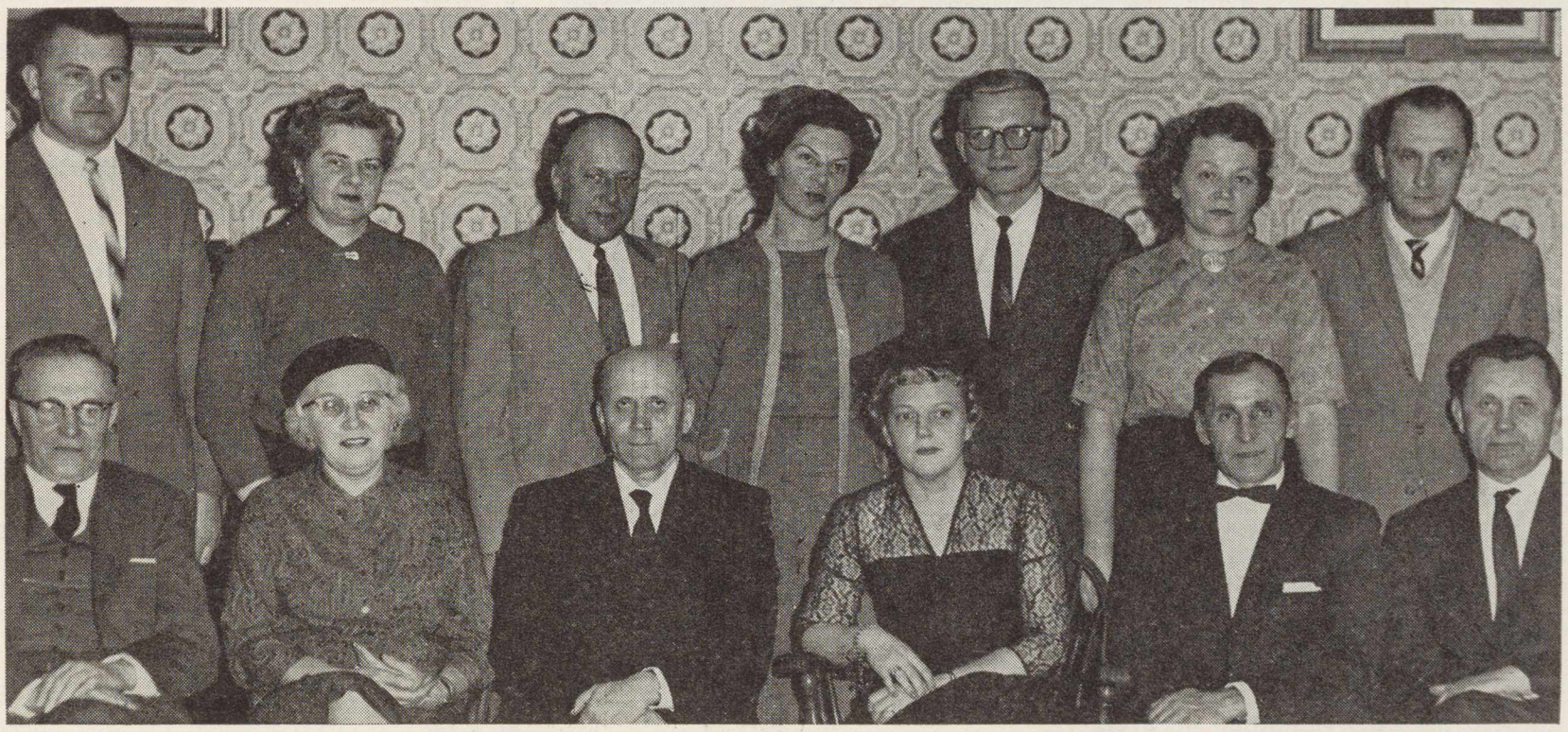

Hartfordo lietuviai, latviai ir estai sutartinai veikdami rengia jau kelintą koncertą. Čia matome šių metų koncerto-baliaus rengimo komitetą. I-je eilėje iš kairės: Walter M. Chase-Čekanauskas, M. Šimkienė, estų atst. A. Hinnov, latvė L. Mazjanis, latvis A. Ozols, Zigmas Strazdas; II-je eil.: estas I. Avens, muzikė Eleonora Dvarionaitė-Miniukienė, latvis W. Mazjanis, L. Ustjanauskienė, estas M. Koiva, M. Strazdienė ir estas E. Kool.

Foto A. Jaras

*The Committee of the Baltic nations at Hartford in session for a forthcoming program.

Paskutiniu metu net ir senovės tyrinėjimas bei pilių restauravimas okupantų smerkiamas ir draudžiamas. Čia matome kasinėjimus, vykdytus Lietuvos Mokslų Akademijos Istorijos Instituto (1960 m.). 1955 metais pradėtuose tyrinėjimuose žemutinės Vilniaus pilies teritorijoje (į šiaurę nuo Gedimino kalno) atkastos 1551 pradėtos statyti ir 1666 nugriautos šv. Onos - šv. Barboros bažnyčios vakarinio fasado pamatų dalis. ▸

Priekyje matyti XIV a. Vilniaus medinių trobesių liekanos.

Žemutinės Vilniaus pilies griuvėsiuose rasti XVI a. pabaigos krosnies kokliai, dekoruoti Lietuvos valstybės herbu — Vytimi (Foto M. G.) ▾

*Archeological remains found near the Gediminas' castle (Vilnus) ruins.

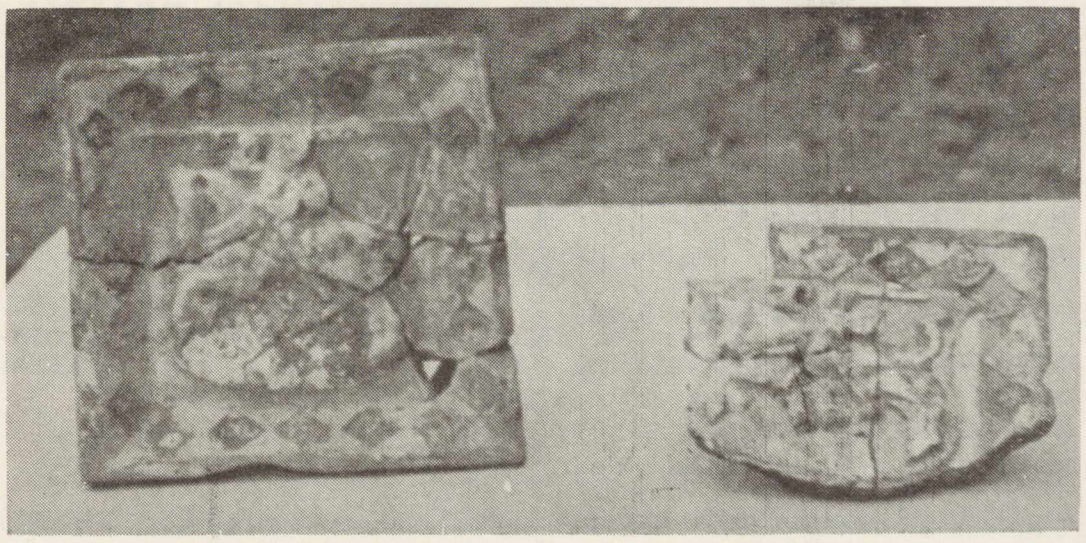

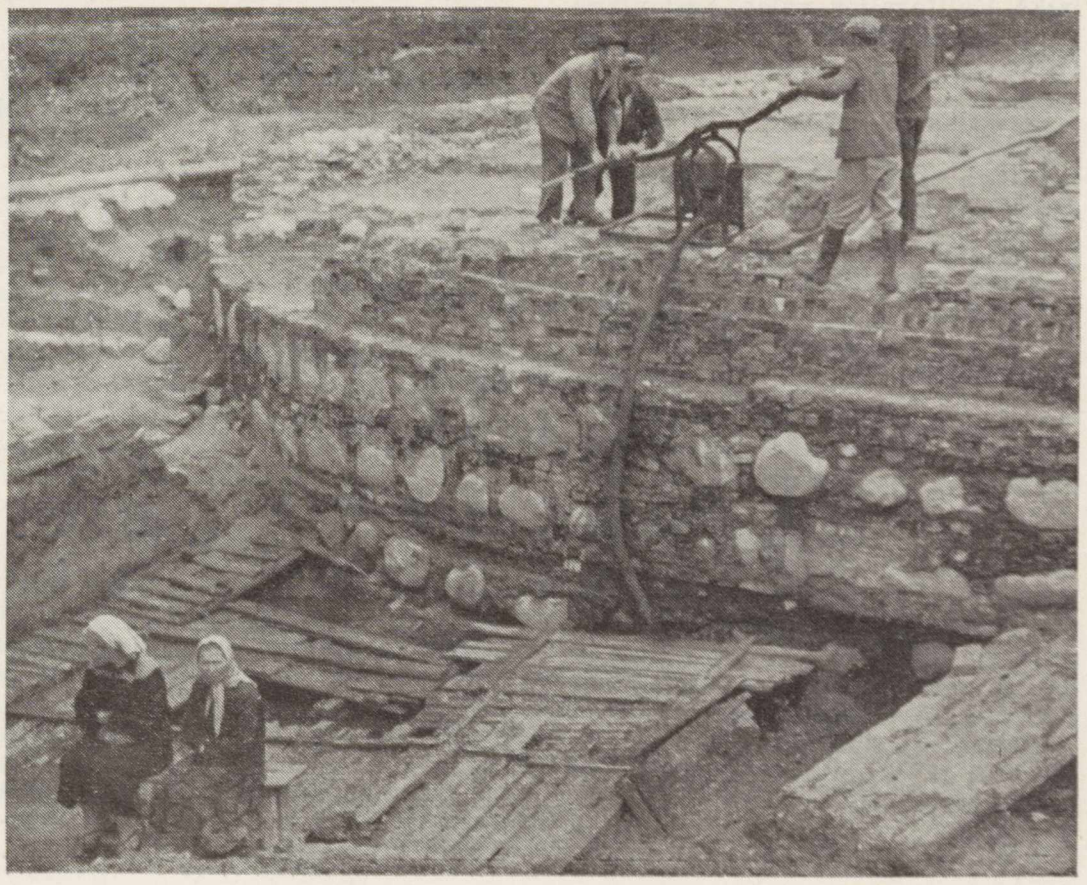

ŽMONĖS • DIENOS • ir darbai •

— Nemažai LD skaitytojų, pakeitę gyvenamasias vietas, nepraneša savo naujo adreso administracijai, gi paštas siunčiamą jiems LD žurnalą grąžina atgal kartais prirašydamas adresą, o kartais ir ne.

Paprastai toks siuntinys grįžta sulamdytas, apiplyšęs, ir žurnalas nebetinka vėl siųsti. Nauju adresu tenka siųsti naują numerį. Susidaro bereikalinga gaišatis ir dvigubos išlaidos: turim mokėti už grąžinimą ir už naują siuntimą.

Bet būna, kad adreso nesužinome, žurnalo negalime prenumeratoriui pasiųsti, o jis naujoje vietoje laukia, ant administracjos pyksta, kol galų gale parašo: kodėl man nesiunčite žurnalo?

Būna atsitikimų kad iš didelio skubėjimo labai neaiškiai parašo savo pavardę, ar adresą: negalime išskaityti, nežinome ką klausti, ir vėl turime laukti, kol prenumeratorius atsilieps nesulaukdamas žurnalo. O tai negerai.

Mielieji skaitytojai, atkreipkite dėmesį į šiuos mūsų prašymus — abiem pusėm bus geriau.

—**Kazys Mockus,** Boston, Mass., visuomenės veikėjas ir žurnalistas, kaip laikraščiai rašo, išvyko į New Yorką VLIKe eiti reikalų vedėjo pareigas.

—**Lucijos Zaikienės** dainų koncertas bal. 22 d. praėjo sėmingai. Dainininkę publika priėmė šiltai, apdovanojo plojimais ir gėlėmis. Akompanavo S. Gedminaitė, pranešinėjo D. Andrašiūnaitė. Po programos buvo vaišės ir šokiai.

—**Los Angeles parapijos choras,** vadovaujamas komp. B. Budriūno, bal. 29 d. surengė "Pavasario gėlių balių". Pelnas skiriamas apmokėti išlaidas kelionei į dainų šventę.

Komp. Bronius Budriūnas bus vienas iš bendro choro dirigentų.

—**J. Kaributas,** Los Angeles gyventojas, redagavo Chicagoje leidžiamos "Užuolankos" nr., skirtą Los Angeles lietuvių kolonijos gyvenimu pavaizduoti.

..—**Dipl. inž. Balys Čiurlionis** išlaikė Kalifornijos valst. egzaminus gauti teisei verstis civilinio inžinieriaus praktika.

—**Kostas Astravas** iš Albertos Kanadoje persikėlė į Los Angeles, kur rengiasi apsigyventi. K. Astravas yra chemijos inžinierius.

—**Daiva Mongirdaitė** Naujosios Anglijos Pabaltiečių Draugijos koncerte Bostono Jordan Hall bal. 21 pavadavo susirgusią solistę Prudenciją Bičkienę.

—**Juozas Stempužis,** Cleveland Ohio, bal. 14 pradėjo naują radijo programą per naują radijo stotį "Station of the Nations, Inc." WXEN 106.5 FM banga. Ši stotis bus vienintelė Amerikoje transliuojanti tiktai įvairių tautų muzikos, dainų ir žodines programas. Lietuviškoji "Lithuanian Voice" programa girdima kartą per savaitę — penktadieniais 8—9 val. vakaro.

Pirmoji transliacija buvo skirta muzikui ir dailininkui M. K. Čiurlioniu paminėti.

—**Dr. V. Čepas** Bostono Kultūrinio

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CENTRAS

4415 Santa Monica Boulevard,
Los Angeles 29, California

Kalendorius:

..— Balandžio 23 d. 5 val. p.p. įvyko Los Angeles Ateitininkų sendraugių susirinkimas. Programoje J. Gobio paskaita apie prel. M. Krupavičių ir J. Tininio pranešimas apie Austrijos katalikų pasauliečių veiklą.

—Gegužės 6 d., šeštadienį, 6 val. 30 min. L. Kultūros klubo susirinkimas. Programoje — J. Gliaudos žodis apie J. Švaisto kūrybą, arch. Edm. Arbo paskaita iš architektūros, P. Armonas — čelo ir Apeikytė — piano.

—Gegužės 7 d. Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Centro rengiamas pirmasis piknikas-gegužinė Arroyo Seco parke. Pradžia 1 v. pp.

Dalyvaukime Bendruomenės rinkimuose

Gegužės 13-14 dienomis vyks JAV LB III-sios Tarybos rinkimai. Bus renkama 31 Tarybos narys. Rinkimai vyks rinkinėmis apygardomis. Manome, kad visi seka savo apygardų kandidatus. LD kronikoje paduosime tik Los Angeles apygardos kandidatus.

Los Angeles apygarda turi 4 apylinkes: centrinę, Los Angeles, San Francisco ir Yucaipos. Kandidatai šie: Algirdas Avižienis, Juozas Ąžuolaitis, Vladas Bakūnas, Aleksandras Dabšys, Kostas Liaudanskas, Juozas Mitkus, Jonas Motiejūnas, Vladas Pažiūra, Alė Rūta Arbienė, Vytautas Šeštokas ir Leonardas Valiukas.

Balsuojama už 5. Atskirai gyvenantieji balsuoti gali paštu. Kandidatų sąrašą siųsti uždaram vokely, kuris įdedamas į voką ir adresuojamas Rinkimų Komisijai (A. J. Petrauskas, 3442 Madera Ave., Los Angeles 39, Calif.).

Įdomu pastebėti, kad Los Angeles apygarda priklauso net 12 JA Valstybių: Alaska, Arizona, Californija, Colorado, Havajai, Montana, Nevada, N. Mexico, Oregon, Utah, Washington ir Wyoming.

Subatvakario susirinkime bal. 15 d. kalbėjo jaunimo temomis, peržvelgdamas paskutiniųjų metų įvairių kraštų studentų pasireiškimus.

—Daugelis LD skaitytojų, gyvenančių toliau nuo kultūrinių centrų ir neturėdami galimybės lietuvišką knygą įsigyti iš platintojų, naują LD išleistą Brazdžionio rinkinį "Vidudienio sodai" užsisako tiesiai iš leidyklos, kartu paprašydami ir autoriaus dedikacijos bei parašo. Leidyklos administracija visiems mielai patarnauja.

— **Inž Julius Jodelė,** Los Angeles ALT pirmininkas, tarnybos reikalais išvyko į ilgesnę kelionę, kurioje sustos Chicagoje, Bostone ir Toronte. Jis labai energingai rūpinasi sen. Kuchel ir Rep. Lipscomb rezoliucijų propaganda lietuviuose. Los Angeles ALT skyrius išleido 20.000 informuojančių lapelių, kurie bus platinami visose JAV lietuvių kolonijose. Norintieji gali gauti adresu: Mr. J. Jodelė, President of ALT Los Angeles Chapter, 3803 Evans St., Los Angeles 27, Calif.

—**Antanas Mažiulis** Bostono Kultūros klube skaitė paskaitą "Šiandieninės pažiūros į religijos kilmę".

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,
VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

3207 So. Halsted Street Chicago 8, Illinois

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

ADOLPH and CECELIA CASPER

Laidotuvių Namas

COWLEY & CASPER

praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. Richmond 9-1061
Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California
New Telephone: NOrmandy 5-3351

PAKEITĘ ADRESĄ,
neužmirškite pranešti LD leidyklai.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Linkėjimai
taupytojams ir skolintojams

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President
2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919
arba įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Hollywood 29. Calif.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986
3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.
Atlieka notaro darbus. ..
SANTA MONICA, CALIF.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
APRIL / BALANDIS 1961

A MONUMENT to the "book smuggler" in the garden of the War Museum in Kaunas, Lithuania.

For 40 years, 1864 to 1904, the Russian Tsars prohibited the printing of books and newspapers in Lithuanian within ethnic Lithuania. The books were then printed outside of the country and smuggled into Lithuania by people who disguised as beggars, and hidden under offerings bread slices. Those caught were exiled to Siberia.

During the Lithuanian independence in the Museum garden a mo nument was erected. to .the unknown book smuggler. As we see in this picture it still stands even to the free press is forbidden even now in Lithuanian and the smuggling of which is impossible.

*Paminklas knygnešiui Karo Muziejaus sodely, vienintelis išlikęs iš Nepr. metais pastatytųjų.

Let the Oppressed Go Free

In the Declaration of Independence of the United States it is solemnly stated that "all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable rights, that among these are life, liberty, and the pursuit of happiness." Speaking of this Declaration in Philadelphia on Fabruary 22, 1861, Lincoln emphasized that it "gave liberty not alone to the people of this country, but hope to all the world, for all future time. It was that which gave promise that in due time the weights would be lifted from the shoulders of all me.n" On other occasions he stated: "It is my desire that all people everywhere be free." "Those who deny freedom to others deserve it not for themselves; and, under a just God, cannot long retain it."

Thus, we may take hope in our fight for the liberation of enslaved Lithuania, not only from our past, but also from Lincoln, the hero of this day.

President Kennedy, in his inaugural address, expressed a similar concern for the rights of suffering peoples when he proposed, in the words of Isaiah, that we "undo the heavy burdens [and] let the oppressed go free." Was not this precisely Lincoln's greatest desire? I consider it more than a mere coincidence that, on February 8 at a White House reception for the chiefs of diplomatic missions, President Kennedy chanced to point out to me an impressive portrait of Abraham Lincoln hanging on the wall.

Lithuania has suffered much for the sake of freedom. On this occasion, let us resolve to repay her as we can.

Let this commemoration be the day of rededication for us in our efforts to support the aspirations of teh Lithuanian naton. Let us resolve to do everything in our power to hasten the dawn of a new birth of freedom and independence for Lithuania, and a surcease of her sorrows. In truth, let us "undo the heavy burdens [and] let the oppressed go free."

WILLIAM T. MURPHY,
In the House of Representatives

SIGNIFICANCE OF THE TANNENBERG BATTLE

DR. CONSTANTINE R. JURGĒLA, Washington, D. C.

What was the significance of the Tannenberg Battle?

We have seen that the dimensions the Order's catastrophe surprised the victors. When they identified on the battlefield the prostrate leaders of the German Order, whom both Vytautas and Jogaila had personally known for years, — they realized the magnitude of their victory. This realization must have prompted two feelings — first, a hope that the leaderless Order would crumble and Prussia would cease to pose a menace; second, a concern over the possible reactions of "Christendom" to the great slaughter at Tannenberg.

The three-day rest was reduced to one day and the Allied armies advanced on Marienburg. Teutonic fortresses, cities in the immediate area surrendered without a fight, most of the cities in the rest of Prussia submitted and paid homage to King Jogaila. Vytautas, ruler of the "heathens," wisely stayed on the sidelines. Jogaila strove to strengthen his hold over the country by confirming city charters, introducing token garrisons, distributing offices to deserving Poles, even "ceding" northern Prussia to Lithuania. When the fortress of Marienburg failed to surrender, Jogaila settled down to a siege or a wake, hoping that token bombardments, generous treatment of personal requests from the beleaguered castle, and eventual hunger would ultimately reduce the seat of the Order's might. Livonia's overtures of mediation were therefore accepted, and Vytautas took no action to reduce fortresses which had failed to surrender in "his" part of Prussia.

However, reactions within the Holy Germanic Roman Empire were surprising and frightening. Several sovereigns announced they would march to Prussia to save the Order, and Plauen's agents engaged in a vigorous enlistment campaign. Marienburg had more supplies in its warehouses than had been anticipated, and Plauen refused to surrender. The Polish gentry openly demanded release from service in order to tend to their farming at home. Vytautas had his Eastern affairs to take care of, he was probably reassured by the homage paid him by the knights of his part of Prussia, and dysentery had cut down the number of his effectives. Jogaila reluctantly submitted to all these pressures and the Allies broke off the siege of Marienburg. This in turn led to disastrous results which, nevertheless, did not discourage the two cousins from taking the necessary military measures. Vytautas realised Jogaila's difficulties with his nobles, who had their fill of war. He arrived in Poland with his relief force again, and did what he could to bring about peace — which he concluded on enemy soil.

DR. C. R. JURGĒLA

The violence of the Order's propaganda campaign tempered the policies of the two Lithuanian cousins. The Pact of Thorn, negotiated by Vytautas while Jogaila was mending his fences with the Poles, was a peace of compromise — and indeed compromised the Order's claim to "missions" in Prussia and Livonia. Thanks to the clever handling of captive "pilgrims", the Allies deprived the Order of its main source of military and financial succor. The Order was obliged to resort to litigation, yet the Church Council failed to spport the Order's complaint. Nullification at the Empire Council of Benedict Macra's award favorable to Lithuania and Poland, made Vytautas and Jogaila "roar like lions" and led to a Vitoldian intervention in Bohemia where it hurt Emperor Sigismund's interests. By that time after a long litigation at the Church Council, Teutonic propaganda regarding Lithuania being heathen and Poland an associate of Antichrist, was no longer believed abroad and the two cousins could resort to the use of military force again without fear of intervention by crusaders. The Melno Pact was in the armed camp of the Allies. The Livonian Order met its "Tannenberg" in 1435 — again at the hands of Lithuanians allied with Poles, a fraternity of arms initiated in 1410 and lasting until 1864, or 1919.

We observe that the Lithuanian rulers clearly realized that undermining of the Order's moral authority and shutting of the flow of financial and military aid from abroad, were the first necessary steps in destroying the Order's might. The Allies succeeded in this task by their temperate and wise policies after Tannenberg. The weakened Order no longer instilled fear in its subjects. Its economic system weakened, oppressive measures by the "Order's Lords" led to rebellions of cities, knights and serfs, and soon Poland was bold and strong enough to fight the Order without Lithuania's aid. In 1466, after a 14-year war and internal rebellions, the Order ceded much of its territory to Poland and moved its capital to Koenigsberg to vegetate as a vassal of Poland. That association survived until 1660. The Lutheran Duchy of Prussia was deemed to be a necessity in Polish and Lithuanian Protestant circles. Prussia became a menace again in 1771, when the scheming Frederick II "the Great" opened the floodgates for a Russian invasion of Europe.

VYTAUTAS THE GREAT
Vytautas Didysis, dail. V. Kašubos skulptūra

It is easy to look back from a perspective of centuries and find fault with the policies Vytautas and Jogaila followed in 1410: why didn't they totally destroy the Order by moving against Marienburg at once and by reducing northern Prussian citadels? why didn't they secure all of Pomerania for Poland?

They did what they could with the means at their disposal, under conditions of the political-ideological climate prevalent abroad, and in the face of apathy among the gentry of Poland. Their policies did lead to ultimate elimination of the Order's menace and Samogitia, at least, was saved for Lithuania — at the expense of Poland, according to Dlugosz. However, even if that suspicious assertion were true, the interests of justice were served: it was the Lithuanians who had a score of two centuries to settle with the Order, which had been brought to Prussia by a misguided Polish prince and which had been succored by generations of Polish princes, until Jogaila moved Poland from a crossroads into opposing the Order. Nevertheless, both Poles and Lithuanians benefitted from the interruption of the German mass colonization of Prussia (1410-1660). This interruption enabled Lithuanian aborigines and Mazur settlements to survive.

As stated already, Jogaila and Vytautas spiritually were as one in their feelings toward the Order. Both of them personified the cause of many Lithuanian generations and both of them played their parts most capably — Jogaila more on the domestic Polish and diplomatic Western front, the forceful Vytautas in the sphere of military action and "summit" meetings. They supplemented each other: Jogaila held the Poles in line and influenced them to act, Vytautas handled the Teutons.

If it be true, though unlikely, that Vytautas, born ca. 1350, had witnessed in 1362 the razing of Kaunas where his brother Vaidotas was bleeding amid the reeking smoke of ruins and charred corpses, while an international host of the Order's "guests" sang Kyrie eleison, — we may visualize him at Tannenberg galloping in the heat of battle with a 48-old vision of the scene he had once witnessed helplessly. Tannenberg was his day, his people's vengeance, his greatest triumph!

Vytautas had accomplished his historic duty, ably assisted by his cousin. Vytautas shunned the limelight. Neverthelesss, he knew that it was he who was denounced abroad as Antichrist, son of Satan, snake, heathen, "unmensch", undith", minion, etc. He had powerful enemies in his day. His eternal glory will not be much affected by his modern enemies sniping at him with epithets of having lived as an underling, a subordinate of a king of Poland, a military misfit, a feudalist tyrant. The truth is that the puny sniping of 1960, just as the rage of his enemies of 1410, transpires — to quote the title of a drama by Balys Sruoga — "In the Shadow of a Giant."

This is the concluding chapter from the book Tannenberg (Eglija — Grunwald) 15 July 1410 by C. R. Jurgēla, Ph. D., published by the Lithuanian Veterans Assn., "Ramovē".

LITHUANIA'S FIGHT FOR FREEDOM

By **E. J. Harrison,** Formerly British Vice-Consul in Kaunas and Vilnius.
Published by Lithuanian American Information Center, A Service of the Lithuanian American Council, Inc. Third Edition, 1948.

Trumpai, bet išsamiai parašytas veikalas apie lietuvių kovas dėl laisvės istorijos bėgyje ir paskutiniaisiais, komunistų okupacijos, metais. Gera dovana kitataučiams kruvinojo birželio proga.

$1.00

Rašykite LD leidyklai:

LITHUANIAN DAYS PUBLISHER
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles 29, Calif.

THE LANGUAGE RESOURCES PROJECT MOVES AHEAD

In September, 1960, many newspapers and journals carried an announcemet that Department of Health, Education and Welfare had commissioned a research project of great interest to all Americans. This was the **Language Resources Project** which has as its goal the gathering of information concerning the efforts of American ethnic groups to preserve and perpetuate in this country their non-English mother-tongues.

However, it occured to a few scholars that there are millions of Americans that do have a language other than English as part of their family background and group heritage. These are Americans who come from other countries themselves, or who are the children or grandchildren of immigrant. In all of these cases, a language other than English has been spoken, heard, and understood — at times, imperfectly or haltingly, and at times, with full native command. This is a result of the fact that Americans coming from other countries brought with them a genuine love for their mother-tongues, a love which is in no way in conflict with their love for their new country. As a result, they have attempted to teach their non-English mother-tongues to their children and grandchildren. They have organized and sponsored organizations, publications, schools and religious institutions to help preserve their cultural and linguistic heritages. Many of these continue to function to this very day and are effective forces in preserving these very language resources that America so badly needs today.

The first great need recognized by the **Language Resources Project** is the need for many more individuals with advanced skills in various critical languages. Our country needs more people who have a genuine grasp of languages other than English in order to maintain and strengthen its commercial, diplomatic, and cultural ties with other parts of the world. As a result of this need, the federal government has been supporting language programs in many colleges and universities for several years. Typically, these programs attempt to give intensive instrction in a particular language to students who begin as strangers to this language in-so-far as their own family backgrounds are concerned.

However, the organized and sustained efforts of American ethnic groups on behalf of their own languages are hardly known to American scholars, teachers and legislators. There is a great need to inform the country of what Americans of ethnic backgrounds **have done, are doing** and **could do** to preserve the rich language resources which they brought with them to this country. Such knowledge would not only enable our country to see its language needs in true perspective, but it would also enable the government to strengthen and encourage the language-maitenance efforts of its ethnic groups. The **Language Resources Project** undertook to gather all available information concerning the language maintenance efforts of American ethnic groups, and to present this information to the government together with recommendations for steps that might be taken to strengthen the discovered resources.

Since September, 1960, a small group of Scholars — including linguists, sociologists, psychologists, and educators — has been carefully planning the **Language Resources Project.** Their's is a gigantic task, precisely because the information that they are concerned with has never before been part of the national bookkeeping. They would like to gather information about all of the schools maintained by American ethnic groups — but no one has a list of all of these schools. They would like to gather information about all of the religious, cultural, educational organizations concerned with preserving and perpetuating the languages of American ethnc groups — but no one has a full list of such organizations. Thus, the **Language Resources Project** has appealed to all interested parties to assist it in attaining its firs goal: the compilation of accurate and exhaustive name and address lists of all schools (whether for children, young folks or adults) and of all national, regional, and local organizations with a religious, cultural or educational interest in language preservation. Only if this goal is attained, can the Project staff proceed its ultimate goal — securing assistance and recognition for the important language maintenance efforts of American ethnic groups. It would certainly be most desirable for everyone reading these words to devote an hour or so to writing out a name and address list of all such schools and organizations which he or she is familiar. These lists should be sent to **Language Resources Project**, .111 W. 57th Street, Room 1520, New York 19, N. Y. Everyone interested in the preservation and perpetuation of his or her mother-tongue (or grandmother tongue) in the United States should cooperate with the **Language Resources Project** in this way. This is something that all can do — not merely intellectual and organizational leaders. On the other hand, all organizational leaders should make sure that their organization's name and address is listed with the Project.

EDITORS NOTE:

We are printing this letter, sent guage Resources Project,
to editors and publishers of American publications in language other than English, program directors of radio and television programs in language other than English, directors and associates of agencies affiliated with the American Council for Nationalities Service , and individuals interested in preserving America's language resources. by the Survey of Language Resources of American Ethnic Groups, University of Pennsylvania.

1. View of Cēsis (Wenden), Latvia. Lithuanian Hetman Kristupas Radvila liberated Cēcis from the Swedes. — Cēsio miestas Latvijoje. Hetmonas Kristupas Radvila jį atėmė iš švedų.
2. The Cossack Hetman Bohdan Chmielnicki (1595-1657), Ukrainian hero, who staged an uprising against the Poles in 1648. — Kazokų hetmonas Bagdonas Chmielnickis, ukrainiečių didvyris, kariavęs prieš Lenkiją.
3. In the endless steppes of the Ukraine, home of the Cossacks...
—Begalinės Ukrainos stepės, kur gyveno kazokai.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

XXXVI

After the death of Sigismond Vaza, his elder son Ladislas was elected the New King of Poland and Grand Duke of Lithuania (1632). King Ladislas had no enemies and was popular among the citizens. He allowed freedom of worship and treated everyone with equality. His reign was quiet and peaceful.

When the Russian Czar Michail Romanov received the news, that King Sigismond Vaza had died, he swiftly mustered a huge army and marched out to capture the Russian territories controlled by Lithuania and Polland. The Lithuanian hetman Kristupas Radvila tried to stop the Russians without success. They besieged the city of Smolensk.

The new king, Ladislas, leading an army of 15,000 Lithuanians and Poles, rushed to his assistance and clashed with the 100,000 Russians. The Russian army was defeated and disarmed. The city of Smolensk was freed. Czar Michail asked for a truce and, in 1633, at the village of Polianova, a treaty of "eternal peace" was signed. Lithuania and Poland retained their lands, including Livonia; Michail paid 200,000 rubles reparations. This "eternal peace" lasted until 1654.

King Ladislas was also desirous of ending the war with theSwedes. He began his offensive against them in Prussia while the Lithuanian hetman Radvila fougth them in Livonia. Radvila's task was successful and he soon liberated the vaivodeship of Cēsis. But the Polish boyars (noblemen) were unwilling to continue the war; and in 1635 at Stumdorf, near Mariendurf, against the will of the king, they signed a peace treaty of 26 years duration. The Swedes promised to withdraw from the Prussian harbors if the Lithuanians quit the vaivodeship of Cēsis.

As mentioned earlier, the Ukraine was ruled by Lithuania and Poland. The country was sparsely populated and mostly bare steppes south of the city of Kiev. The country had been severely devastated by the Tatars.

Beginning in the XIV century bands of various refugees, bandits, criminals and deserters gathered and foundied communities in this wasteland. The Tatars called these people "Cossacks" (from their word meaning vagabond). The Cossacks were excellent wariors and lived mostly on plunder and booty. Their largest settlement was at Siche, at the distant Dnieper.

The Sossacks were in constant hostilities with the Tatars, Lithuanians, Poles and Turks. They had even reached distant Constantinople. The Poles had made many attempts at subduing this people but with little success; these attempts resulted in revolt and further wars.

A Cossack uprising had occured in 1637-38 and had been crushed. Ten years later a new revolt against Poland was led by hetman Bogdan Chmielnicki. He massed the Zaporozhje Cossacks and the Crimea Tatars; and in 1648, in two battles at the Yellow Waters and near Korsunia, totally destroyed the Polish army and penetrated into Poland proper. The situation was critical. The Polish boyars, sans army, had to flight themselves. They gathered about 200,000 men and attempt to stop the Cossacks but were beaten and dispersed. The Cossacks continued their march into Poland.

At this critical moment, in 1648, in Merkinė, Lithuania, King Ladislas IV Vaza of Poland suddenly died. He had been married to a Frenchwoman, Marie Louise, but left no successors.

(To be continued)

Skaitytojai, neužmirškite pasitikrinti,

kiek ir už kuriuos metus esate skolingi "Lietuvių Dienoms".

Visi, kurie nespėjote, paskubėkite atsiųsti 1961 metų prenumeratos

mokestį dar prieš vasaros atostogas.

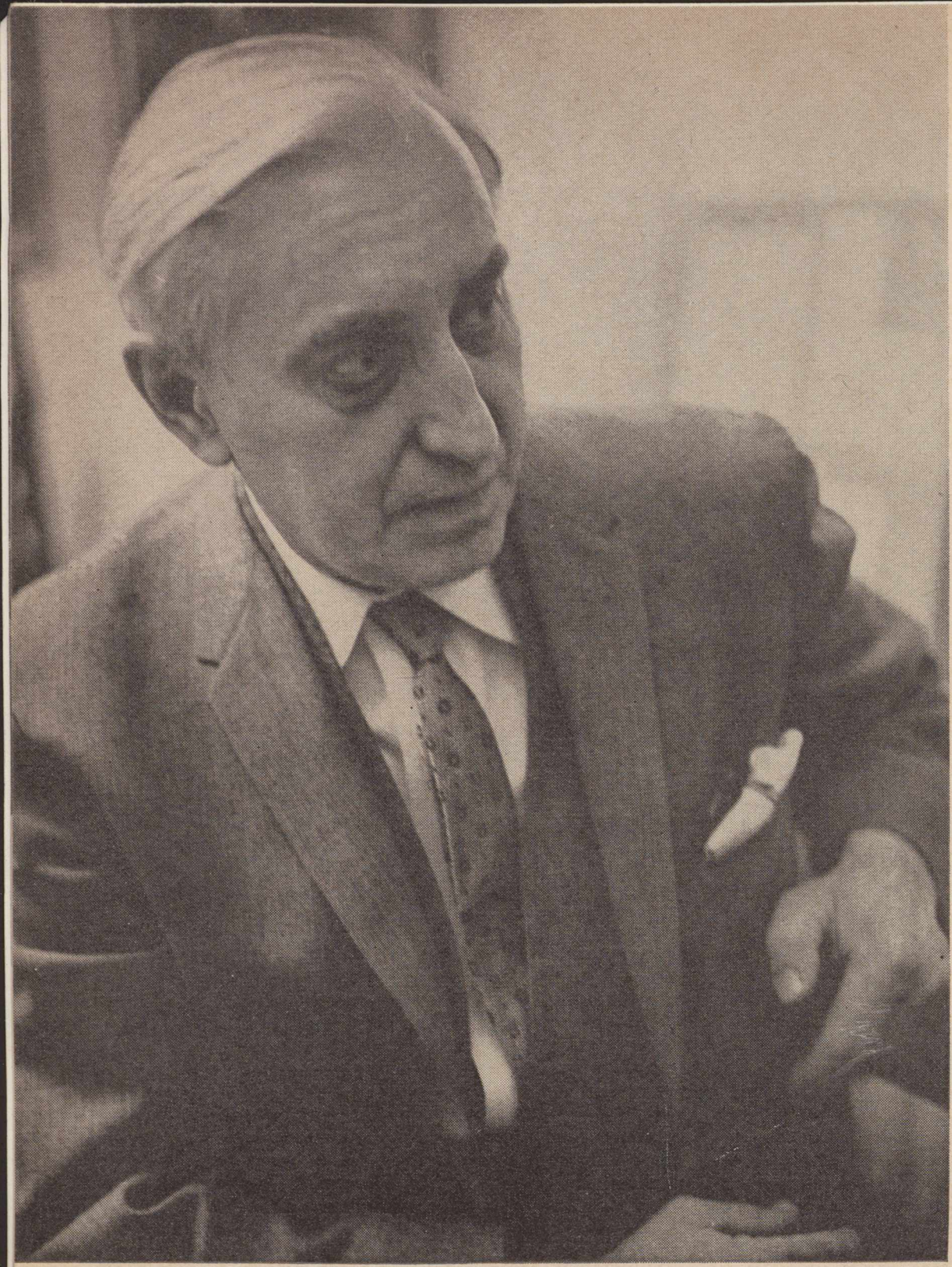

VIKTORAS VIZGIRDA

NATURE AND MAN – A TRANSCENDENCE

The Painting of Viktoras Vizgirda

By JAMES F. SMITH, Boston, Mass.

If the lasting value of art may be measured by its ability to communicate to the audience of its time using the technical language and forms of art which are sympathetic to the psychology of the period then the paintings of Viktoras Vizgirda are due for a long life indeed.

Melancholy, perhaps, is the key word to associate with Vizgirda's landscapes. Many canvases done in the suburbs of Boston could easily be mistaken for scenes of Kaunas so completely are they suffused with the light, the character, the compositions, the very atmosphere of his lost homeland. This recalling of the old country has been the dominant theme in his landscape work of recent years and if there were no more to the paintings than I have indicated we could understand their popularity with his countrymen but we would be justified in seriously questioning their value as works of art. The genius of this work lies, of course, in the fact that he has managed to transcend his subject matter. Rather than make a monument of and to the past he creates something monumental out of the union of his memories and our present realities.

Although his colors have darkened somewhat since the early days the total effect is now lighter and brighter. In landscape work especially, his brushwork has taken on hints of impressionist technique; the colors are purer but more fragmented and he works on the picture in short, quick thrusts of the brush. The result is a sense of all-pervading light shining through the canvas much as it does in his stained-glass windows. This luminosity tends to disintegrate the image somewhat; but then as bits of the subject are recognized the whole canvas starts to take on more complete form and actually begins to exist in and be seen in a sequence of time, much as music is heard. Indeed, it is not difficult at all to find many parallels to music in the work of this man.

His portraiture moves, sometimes startingly, into a range of more primitive statements. Heavy black outlines and simplification of detail assume an importance not found elsewhere in his art, with the natural exception of stained-glass where the material demands such an approach. Vizgirda manages to expose, at once, both the particular and the universal which he finds in each of his portrait subjects. Really very little attention is paid to physical resemblances. Character is revealed, instead, by the careful arrangement and inter-relation of a very few harshly simplified areas of color. The background, sometimes detailed, always decorative, becomes an integral part of the whole conception as he forms patterns of interest which we relate to the figure itself.

One of the major advantages of Vizgirda's handling of portraits is that the viewer is not caught up by too much emphasis on the delicacy of facial deliniation which must become boring before long, but is more concerned with the whole area of the picture. We are free to consider the whole rather than being forced to place undue emphasis on one part, as in the conventional portrait. We see the subject as a part of nature in Vizgirda's work, rather than as an isolated individual. By painting his portraits from a low line of vision he gives them, at the same time, a quality of soaring massiveness which conveys the feeling that man transcends his role as part of nature just as nature herself, in the paintings, goes beyond reality.

The decorative language he uses to make these statements relates directly to motifs and methods of approach found in Lithuanian folk art. In addition to providing a "source-book" of inspiration for decorative and symbolic motifs which have deep personal significance this use relates also to the artist's concern for the integrity of the flat, two dimensional surface of his canvas. This concern, it seems to me, is one of the key factors in his aesthetic philosophy. Even when he is relatively realistic in his treatement of a subject his underlying concern is with the relationship of one plane to another, one area of color to another, one motif to its harmonious restatement.

No surrender of self to an ism-his art remains a personal exploration into the decorative possibilities of an examination of nature in plastic terms. It is his consistency of success in fulfillng his own very valid conception of his function as an artist which marks him as one of the important painters of our day.

LITHUANIAN ARTISTS STILL fail as propagandists, regime contends

"...The themes of our graphic artists still show quite a few shortcomings. We miss images of revolutionary events. There are no creations devoted to the Red Army, its heroic deeds, the everyday life of its soldiers... Recently among our graphic artists, especially the young ones, there is a more and more marked tendency to a subjective treatment of the reality that is portrayed. This subjectivity is displayed at the expense of objective treatment and material concreteness. This happens when the artists elevates the solution of artistic forms, its "originality", and his subjective view to the first rank, and uses artistic means for esthetically fanciful purposes."

(From: Literatūra ir Menas, Jan. 28, 1961)

SOVIET INEQUALITIES

IN OCCUPIED LITHUANIA

Country Stores short on salt

The Vilnius Radio announced that the turnover in consumer goods in rural Lithuania is poor and is practically in last place when compared to other Soviet Republics. Country stores frequently are short on salt, kerosene, second grade flour, footwear, ready made wear and other items. Such a common staple as bread is delivered to country stores only two or three times per week and is sold out the first day.

Nest of Speculators

A foundation for the blind in Vilnius has been uncovered as a nest of speculators doing a thriving business under the guise of welfare for the blind.

7,000 youth — for Farm Labor

According to the Lithuanian Communist Party, this year 4,000 youths will be sent to work on stock farms, a 1,000 to other farms. The total number designated for farm labor is 7,000. Judging by past experience, the kolchoz managers are not fond of the Communist youth and have been known to turn down this type of help.

Drainage Problem

According to the Tiesa (Truth) newspaper in Vilnius, somebody forgot to correct the drainage problem on Pioneer Street, Kybartai. As a result, 14 residents complain of flooded gardens, rotting homes, mildewed walls, furniture and clothng, and a threat to their health. The editors concur in this condition but lay the blame to various committees, not Soviet disorder.

Atheistic Musical recitals — How do You like it?

A group calling itself the Militant Atheists held a convention in Panevėžys recently, claiming a total membership of 350 made up of 200 chapters. This is less than 1% of the town's population. Yet it announced great plans, among them the founding of an Atheists' Home, Atheists' School, Atheistic literature exhibits, music recitals, seminars, etc.

Exchange market

Other scattered news items from Soviet Occupied Lithuania, from Panevėžys and Tryškiai, report the impossibility of obtaining ordinary tools such as drlls or bicycle tires. n order to purchase a tire, the buyer must bring something in exchange over and above the cost of the item.

Literature — An Area of Struggle Against "Bourgeois Nationalism"

"Komunstas", Oct. 1960, writes:

...We still have purists who try to bar the way for an organic development of the Lithuanian language dictated by life and time. These purists use the bourgeoise concepts of literature and language, as their arguments... Such pratices are a direct inheritance of the bourgeois theories of national "uniqueness" and "originality", and must be severely combatted...

«LITHUANIANS MAKE NEWS»

FRED JANKAUSKAS

● **Fred Jankauskas** of Runnymede High School in Toronto, Canada, gets the nomination from most coaches as Toronto's finest interscholastic basketball player. The 20-year old giant is back for his third year after leading his high school team to all-Ontario victories for the past two years. Jankauskas is rated the best individual high school player in the province. It looks like Runnymede seniors are well on their way to win a third straight TDIAA title.

● "The Southern Cross", a Catholic newspaper in Adelaide, Australia, on March 10 printed a lengthty article about a prayerbook written by Lithuanian girls in a Siberian prison camp. A photograph of the original prayerbook was also included. The text is entitled "Mary Save Us" and the sub-title "Prayer Written by Lithuanian Prisoners." Information regarding this prayerbook was supplied by a Lithuanian resident of Adelaide, Mr. Bardauskas.

● On March 25 an intercollegiate concert took place in Wilkes Barre, Pa. Yuong musicians from four Catholic colleges participated in the concert which included instrumental and vocal parts. Among other selections, the combined mixed choir, under the direction of Br. Voveris, performed a Lithuanian song by composer A. Kačanauskas "Summer Nights" (Vasaros naktys, poem by Maironis). The song was performed in Lithuanian, with clear diction, and also included a solo part by Patricia Ungermach.

B. Voveris who has visited Independent Lithuania on several occasions to study at the Kaunas Music Conservatory, has been choir director of King's College since 1945 and is also the organist of St. Casimir's Lithuanian church in Pittston, Pa.

DR. E. A. BALCER

● **Dr. Edwin A. Balcer, M.D., F. A. C. S.**, Chicago, Illinois, is a member of the American Board of Surgeons and a cance specialist. He is graduate of Loyola University School of Medicine (1937) and has worked on the medical staffs of St. Bernard's Hospital, Holy Cross Hospital and Little Company of Mary Hospital. He served as a Lieutenant Colonel in the U. S. Army as chief surgeon in New York City and Baltimore, Md.

Currently he is a member of the Lithuanian Sisters of St. Casimir Holy Cross Hospital staff and devotes himself to further research of cancer.

Dr. E. A. Balcer spends his time in the study of medicine and applies all his abilities in helping people afflicted with decease. His professional training and his Devotion to his chosen profession have made him one of Chicago's most well-known surgeons. (V. K.)

● **Mykolas Saulius** is a soloist with the Denver Symphony of Chamber Music, which consists of ten qualified musicians. Mr. Saulius plays the first violincelo. During the summer season this group, under the leadership of director John Bearzi presents programs at the Fine Arts Center Theatre of Colorado Springs, Colo.

● Engineer **Algirdas Gruodis** aged 21, has been working for only one year in the IBM research laboratory in Poughkeepsie, N. Y., and has already been cited for his inventions, three of which have been patented and four more are pending. He was recently honored for his achievements at a company banquet.

● **Dalia R. Bulgarytė**, a candidate for the Ph. D. degree in chemistry, is working in cancer research at Fordham University in New York. She is also an active member of the local (New York) Lithuanian Student and Scout organizations.

● **Stanley Pieža** was the only Lithuanian chosen for the distinguished immigrant's honor presented by Immigrants Service League. He and others were honored at a banquet held at the Standard Club in Chicago on March 17. S. Pieža is one of the editors on the staff of "The Chicago American".

● **Jeronimas Kačinskas**, conductor of the Melrose Symphony, presented his third 1960-61 seasonal concert on March 5 in Memorial Hall, Mass. Local music critic David Tyler praised the performance.

● **Drs. Milda** and **Stasys Budrys** have opened a private medical center in Chicago. Besides doctor's offices, this medical center has its own X-ray laboratory, blood and allergy test room and other facilities. Both doctors also hold jobs at other hospitals. Dr. Milda Budrys is an allergy specialist, works at Illinois University Medical Clinic and is head of the allergy clinic at Mary Thompson hospital.

● At the annual Music Festival in Windsor, Ont., Canada, 15-year-old A. Kusinskis competed in the 21-year-old accordion class and won first prize and a trophy. D. Remeikytė won first and second prizes in the piano trio and duet.

● A photography exhibit by **Vytautas Maželis**, noted Lithuanian lensman, is being held at the Youth Center in Chicago. 150 of his best photographs are being shown.

● At the Flower Show which was recently held at the New York Coliseum, **Adolph Aidukas** received first prize for his display and a silver cup from the exposition chairman. The exposition was visited by 200,000 guests. Mr. Aidukas who is a Lithuanian refugee won a number of premiums during the past years.

● **Dr. Anthony Kučas** is participating in the Penna. State's educational recearches. The Department of Public Instruction is preatly concerned with the progress of education. In this capacity, Mr. Kučas attended a conference which was held in Harrisburg during April 11-12.

● **Mrs. Aleksandra Kašuba** creat ed an orignal Way of The Cross at the Franciscan Monastery of Brooklyn, N. Y.

Dabartinė L. R. D. valdyba (iš kairės): K. Grigaitytė, Paulius Jurkus, J. Tysliava, pirm., Stp. Zobarskas, Alg. Landsbergis, L. Žitkevičius ir Pr. Naujokaitis. Foto V. Maželis

*The present committee of the Lithuanian Writers' Association.

L.R.D. LITERATŪROS PREMIJOS LAIMĖTOJAI:

Antanas Vaičiulaitis —
Italijos vaizdai, 1950.
Pulgis Andriušis —
Sudiev, kvietkeli, apysaka, 1951.
Nelė Mazalaitė —
Gintariniai vartai, legendos, 1952.
Bernardas Brazdžionis —
Didžioji kryžkelė, poezija, 1953.
Jurgis Jankus —
Namas geroj gatvėj, romanas, 1054.
Henrikas Radauskas —
žiemos daina, eilėraščiai, 1935.
Jurgis Savickis —
žemė dega, proza, 1956.
Gražina Tulauskaitė —
Rugsėjo žvaigždės, lyrika, 1957.
Kazys Bradūnas —
Morenų ugnys, poezija, 1958.
Vladas Šlaitas —
Ant saulėgrąžos vamzdžio, poezija, 1959.

Sudaryta jury komisija 1960 metų premijai skirti.

L. R. Dr-jos premija ($500) laikoma vyriausia kaip tęsianti Lietuvos valstybinės literatūros premijos tradiciją. Iš likusių nepremijuotų knygų renkami kitų premijų kandidatai. Šiuo metu yra dar dvi kas dveji metai skiriamos premijos — tai "Aidų" žurnalo literatūros premija ir Vinco Krėvės vardo literatūros premija (Kanadoje).

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJA LAISVAJAME PASAULYJE

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJA yra tęsinys Draugijos, įkurtos 1933 m. Nepriklausomoje Lietuvoje. Atkurta ji buvo tuojau po II-jo karo Vakarų Vokietijoje, kur gyveno iš Lietuvos pasitraukusių rašytojų didžioji dalis (apie 80%).

Vokietijoje atkurtosios draugijos veikloje ypač pasidarbavo pirmininkas Stasys Santvaras, subūręs išsisklaidžiusius narius, sutvarkęs draugiją organizaciškai. Vienas gi žymiausių draugijos to meto darbų yra atgaivinimas literatūros premijų, kurios paskatino rašytojų darbingumą, pakėlė veikalų lygį ir pagyvino literatūrinį gyvenimą, pajudino skaitytojų domėjimąsi savais autoriais ir knygomis.

Emigracijai išsklaidžius draugijos narius po visą laisvąjį pasaulį, draugija dar kartą atsikūrė JAV-se, kur susibūrė daugiausia rašytojų. Draugijai priklauso bet kuriame laisvojo pasaulio krašte gyveną liet. rašytojai, pripažįstą Nepriklausomos Lietuvos idėją. Jos narių skaičius sukasi apie 100. Paskutiniaisiais metais ji yra pasipildžiusi jaunais, naujai priaugusiais rašytojais. Draugijai nepriklauso tik pora trejeta labai menkų komunistams parsidavusių rašeivų, nuo seno dirbančių su komunistuojančiais liet. laikraščiais.

Draugijos gyvenime JAV-se ypač veiklus ir našus laikotarpis, kuriame keletą kadencijų centras buvo Chicagoje ir pirmininkas Benediktas Babrauskas, kuris su nepaprasta energija ir dideliu kruopštumu tvarkė visus organizacinius draugijos reikalus. Buvo leidžiamas biuletenis ir nariai reguliariai informuojami.

Chicagai "pavargus", nutarta duoti pasireikšti kitoms kolonijoms. Balsavimo keliu išrinktas New Yorkas, kuriame su apylinkėmis gyvena didelis dr-jos narių skaičius. Valdyba sudaryta iš New Yorke ir kaimynystėje gyvenančių rašytojų. Valdybos kadencija jau pasibaigė ir rengiamasi naujos vietovės ir naujos valdybos rinkimams. Gera proga visuotinam susirinkimui Chicagoje vykstanti Dainų šventė.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojomo šeštadieniais 9 val. ryto
iš KBLA — 1490 kc stoties.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8-9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais 1:30 — 2 v. p. p.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną sekmadienį
nuo 5:00 iki 5:30 val. popiet.
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekvieną šeštadienį 5 val. p. p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

(iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 16:00 — 17:00 popiet.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:00 iki 12:00.
Programos vedėjas **J. Petkaitis,** 60 Lincoln St., Hartford, Conn. Tel. JA 2-5556.
Kultūrinės dalies ved. **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45
Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis.
Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku 25 ir 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Norwood, Mass.

Nauj. Anglijos lietuvių Radijo programa
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedjas,
50 Cottage St., Norwood, Mass.
Tel. NOrwood 7-1449.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 4:30 iki 5:00 p.p.
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania,
Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda

Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,**
145 Rusholm Rd., Toronto 4, Ont. Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America — Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis, L.A.P. Klubo Spaudos Kioskas, J. Ginkus.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus, kun. J. Klimas.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, V. Grebliūnas; J. Karvelis; S. Metrick, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill...— J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas. Z. Domeika

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

* * *

SKAITYKITE
"LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS
IŠLEISTAS KNYGAS

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" RADIJO VALANDOS ANSAMBLIS "RŪTA" SU VADOVAIS

LIETUVIŲ DIENOS